

6431

3KN2
P-13

1934

181

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՈՒՆԵՐԻ ՄԻԱՑԵՔ!

Մ. Զ. ԲԱԳԻՐՈՎ

Ա. Կ. (Բ) Կ. ԲԱԳԿՈՄԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

XXI

Ա. Կ. (Բ) Կ. ԲԱԳՎԻ ԿՈՄԻՏԵԻ
ԿՈՒՍԿՈՆՖԵՐԱՆՍԸ
1934 թվի ՀՈՒՆՎԱՐԻ 6—8

ԿՈՒՍՀՐԱՏ • ԲԱԳՈՒ
1934

ՀՈՂ

-13

1938年11月15日

15 SEP 2005
1 DEC 2009

ՊՐՈԼԻՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՐՆԵՐԻ. ՄԻԱՑԵՔ!

ՀՈՂԴՔԱԳ .Զ. Մ

Ա. Կ. (Բ) Կ. ԲԱԳՎԻ ԿՈՄԻՏԵՅԻ XXII ԿՈՒՍԿՈՆՖԵՐԵՆՍԸ
1934 ԹՎԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 6—8

Մ. Զ. ԲԱԳԻՐՈՎ

ԳԵՂԵՍՈՒՄ ԴԵՐՄԱ . ք (Գ) . ք . Ս
 ՂԱՆՄԱՐՇԵՐՈՒՄՈՒՄ
 Զ—Ծ ԴԱՆԺՈՒՄ ԴԵՐ ԲԵՐԻ

Ս. Կ. (Բ) Կ. ԲԱԳԿՈՄԻ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Կ Ե Ր Լ

ԲԱԳՈՒ ԿՈՒՍՀՐԱՏ
1934

6431
Խմբագրեց՝ Հ. Սարգսյան
Տեխ. խմբագիր՝ Կ. Թառնյան

Հանձնված և տպագրության 15-ին հունիսի
Ստորագրված և տպագրության 18-ին սեպտեմբերի
Տպագրական թերթերի թիվը 4 1/2
Տպագրական նշանների թիվը 150,000

3269-91

Тип. „III Интернационал“ Баку, ул. Саратовца-Ермоза, 29.
Главлит № 4:9 Заказ № 3391 Тираж 500).

Մ. Զ. ԲԱԳԻՐՈՎ

I.

ՄԵՐ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ – ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐՆ ԵՆ

Ընկերներ, առաջին հաղթական հնգամյակի արդյունքի հետևանքով՝ մեր կուսակցությունն իր լենինյան կենտկոմի և ընկ. ՍՏԱՆԻՆԻ ղեկավարությամբ ալարտել է սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը և ակսել է իրականացնել 2-րդ հնգամյակում անդամակարգ սոցիալիստական հասարակության կառուցման ծրագիրը, վոր նախագծել է 17-րդ կուսկոնֆերանսը:

Յերկրորդ հնգամյակի առաջին տարում մեր կուսակցությունը բարձրացրել է մեծագրել է առաջին հնգամյակում ձևված բերած հաղթանակները, վոր լիովին և փայլուն կերպով հաստատել է լենինյան թեորիայի ճշտությունը՝ մի յերկրում անդամակարգ հասարակություն կառուցելու հնարավորության մասին, թեորիա, վոր մշակվել է անասան կերպով իրագործվում է ընկ. ՍՏԱՆԻՆԻ կողմից:

Այդ ամենը հնարավորություն է տվել մեր կուսակցությանը յերկրորդ հնգամյակի յերկրորդ տարվա համար նախագծել մի նոր հսկայական քայլ ղեպի առաջ:

Տասը միլիոն տոնն թուջ, 60 միլիոն տոնն ածուխ, 30.600 հազար տոնն նավթ — ահա 1934 թվի ժողովրդա — տնտեսական պլանի սխեմական ինդիկները:

Այս տարվա համար նշված արտադրանքի աճումը ծանր արդյունաբերությունում — 23 տոկոս, թեթև արդյունաբերությունում — 10,6 տոկոս, անտի արդյունաբերությունում — 20,3 տոկոս, լայնապառի առարկաներինը — 18% — ու՛մեղ պարտավորեցնում է բոլշևիկներն պայքարել վոչ միայն այդ նշաններն իրագործելու համար, այլև, վոր առանձնապես կարևոր է, պայքարել բարձր վորակի համար: 1934 թ. պլանում առանձնապես աչքի յեղնում լայնապառի առարկաների արտադրությունը և մեր անդամակարգին արդյունաբերության ծավալումը: 17-րդ կուսկոնֆերանսի վորոշումները և ընկ. ՍՏԱՆԻՆԻ ցուցմունքները խոսում են յերկու հնգամյակի հետևանքով Սորհրդային Միությունում են յերկու հնգամյակի հետևանքով Սորհրդային Միության բանիւր գաղապարգի և աշխատավոր մասսաների նյութական — կենցաղային պայմանների բացառիկ աճման մասին: Յերկրորդ հնգամյակի աշխատանքների ծրագրի հենց այդ գրությունը յեղ յեղնում մեր կուսակցության կենտկոմը և Միության

Ժողովում խորհրդի վերջին ժամանակներս մի շարք վորոշումներ են ընդունել աշխատավորների աճող պահանջներն անմիջականորեն ապաստարկող արդյունաբերության արտադրանքի վորակի մասին և առաջին հերթին անդաճամի արդյունաբերության ձեռնարկություններին մասին: Այստեղից էլ այն ուշադրությունն ու այն թափը, վոր 1934 թ. վերցվում է այդ բնագավառում:

Վերջին ժամանակներս մենք ահագին հաջողությունների յենք հասել ընկ. ՍՏԱՆԻՆԻ այն լողուններին ու ցուցմունքներին իրականացման գործում, թե՛ չինարարության պափոսը պիտի լրացնել նոր տեխնիկայի, նոր ձեռնարկությունների յուրացման պափոսով: 1934 թվին էլ ավելի յայնորեն պիտի ծավալել մեր ամբողջ կուսակցության աշխատանքը նոր տեխնիկայի, նոր կառույցների տիրապետման նկատմամբ, աշխատանքի բարձր արտադրողականության և բաց թողնվող արտադրանքի բարձր վորակի համար:

1933 թվի դյուղատնտեսական կամպանիաների հաջող անցկացումը, ձեռք բերած բարձր բերքը, պետությանը հաց մատակարարելու պլանի ժամանակից առաջ կատարումը, 1933 թվին հացահատիկային կուլտուրաների 1.200 միլիոն ու. տոնելի հավաքումը քան թե անցյալում, կոլտնտեսությունների կազմակերպչա՝ տնտեսական ամրապնդումը՝ հանդիսացել է գյուղում կուսակցության ղեկավարության նոր մեթոդների հաղթանակի արդյունքը, պետական պարտադիր հացահանձնման տրենքի ճիշտ ու ժամանակին լինելու հաստատումը, ՄՏԿ ու սովխոզների քաղբաժինների՝ վորպես գյուղում կուսակցության հենակետների ստեղծման նոր դյուղը, ահագին բազա յե ստեղծել աշխատավոր մասնանների բարեկցության հետագա աճման համար, կորտնտեսային ունեւոր կյանքի և բոլշևիկյան կոլտնտեսությունների նկատմամբ մղվող պայքարի ավելի ևս մճուկան հաջողությունների համար:

Այդ հսկայական նյութական նախադրյալները ստեղծել են բոլոր անհրաժեշտ պայմաններն յերկրում կուլտուրական չինարարությունը էլ ավելի հսկայական աճի համար, կապիտալիզմի որոք չտեսնված անման տեսքերի համար: 1934 թ. 13.700 միլիոն ոււրլի յե հատկացված կուլտուրական չինարարության համար, բանվորների և կոլտնտեսականների յերեխաների ուսուցման համար, բարձրագույն կրթության զարգացման և խորհրդային Միության աշխատավորների կուլտուրական պահանջների էլ ավելի ապահովման գործի համար:

Սոցիալիստական չինարարության հաջողությունները, մեր յերկրի պաշտպանունակության աճումն ապահովել են խորհրդ. Միության միջադրային դրության բացառիկ ամրապնդումը: Ամերիկայի հետ նորմալ դիվանագիտական հարաբերություններն ահմանելը, մեր հարեանների հետ չհարձակման մի շարք պայմանադրեր կնքելը, Ֆրանսիայի և Լեհաստանի հետ նորմալ հարաբերություններն ահմանելը, արտաքին հարաբերությունների

Փրոնտում յոչորագույն հաջողությունները՝ էլ ավելի յեն ամրապնդում խորհրդային Միությունը, վորպես յաղախության համար մղվող պայքարի հիմնական գործոն:

Սակայն, այդ հաջողությունները վաղ մի բոպե որակարգից չեն հանում մեր յերկրի պաշտպանունակության հետագա ամրապնդման հարցը: Անհաշտելի հսկայական յենք վորոնելով, — վորոնք էլ ավելի ցարտուն կերպով են յերեւան յեկել համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի չընանում, — կապիտալիզմը նոր արյունոտ պատերազմ է պատրաստում, վորն ամենից առաջ ուղղված կլինի խորհրդային Միության դեմ:

Դրա մկայությունն է հանդիսանում մի շարք կապիտալիստական յերկրներում բացարձակ Փաշիստական դիկտատուրային անցնելը, վորոնք ակալի կերպով հանդես են գալիս հակախորհրդային յնտեսային կազմակերպչի կազմակերպչի և ներշնչողի դերում (Ճապոնիա և Գերմանիա):

Մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցման բնագավառում և միջադրային հարաբերությունների բնագավառում ունեցած մեր հսկայական հաղթանակների մասին յոսնելով՝ չի կարելի մի բոպե անգամ աչքաթող անել, վոր այդ բոլոր հաջողությունները, այդ բոլոր նվաճումները մեր կուսակցության գլխավոր դժի հաղթանակի արդյունքներն են, վորը ջախջախել է բոլոր գույնի սպորտունիստներին, վորոնք չէին հավատում մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակին: Այդ թեքումների դեմ մղված աննապաշտպան կազմակերպչի և անմիջական ղեկավարը, մեր յերկպայքարի կազմակերպիչը և անմիջական ղեկավարը, մեր յերկրում յեղած դասակարգային թշնամու մճուկան ջախջախման կազմակերպչին ու ղեկավարը հանդիսանում է ընկ. ՍՏԱՆԻՆԸ: Նրան է պատկանում մեր յերկրի յնդուստրացման Փրոնտում տաբած մեր հաղթանակի ծառայությունը, նրան է պատկանում մեր յերկրի պաշտպանության նախապարտադրման կազմակերպումը և անմիջական ղեկավարումը, վորի հետեւանքով մեր յերկրը դարձել է հզոր յերկիր, ընդունակ արտադրելու պաշտպանության բոլոր ժամանակակից գործիքները և պատրաստ ամեն մի բոպե ջախջախիչ հակահարված տալու դրսից հարձակվելու բոլոր մորճերին:

Մենք ձեզ հետ միասին բախտավոր ենք նրանով, վոր կուսակցության 17-րդ համագումարում նրա անմիջական ղեկավարությունը, ամբողջ կուսակցության հետ միասին, մենք մեր փառավոր հաղթանակների հանրագումարն ենք տալու և մճուկուսավոր Փրոնտով հետագա հարձակման յնդիրները, մեր յերկրում անդադարաւոր հասարակություն կառուցելու յնդիրները:

Մեր կուսակցության գլխավոր դժի, յենիկյան ապրային քաղաքականության հաղթանակի հետեւանքով՝ մեր անդրկոպկաստական կուսակցական կազմակերպությունը, վորպես մեր կուսակցության առաջավոր ու հավատարիմ ջոկատներից մեկը, 17-րդ համագումարին գալիս է հսկայական նվաճումներով:

Անդրկովկասյան բուլշևիկները, անմիջականորեն դատաւարակված են ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻՅ, նրա ղեկավարութեամբ, նրա անձնակազմի ղեկավարութեամբ մեծ հաջողութիւններ են ձեռք բերել պայքարի միջոցով տեղամասերում — նալթ, բամբակ, թեյ, ծխախոտ և սոցիալատական շինարարութեան բոլոր բնագավառներում, անդրկովկասյան բուլշևիկներն ալլ հաջողութիւնները ձեռք են բերել ամեն տեսակ հակակուսակցական խումբավորումների դեմ, մեր կազմակերպութեան շարքերում բուլշևիկական յերկաթե դիպցիայինայի խախտման ամեն մի փորձի դեմ պայքարի հետեւանքով, կուսակցութեան կողմից ջանքաւորութեամբ Սիրցով — Լոմինաձեյի աջ «ձախ» բրկի, յերկերեսանիւնների դեմ, և անկողնուր գործադուլչինայի ու «ատամանչինայի» դեմ պայքարում:

Այս պայքարում անդրկովկասյան բուլշևիկները, կուսակցութեան Յերկրային Կոմիտեյի ղեկավարութեամբ, անհատկապէս են իրենց շարքերի յերկաթե միաձուլութիւնն ու համախմբութիւնը: Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թ. հոկտեմբերի 31-ի պատմական վորոշումների իրացման համար միշտ պայքարում կուսակցութեան Յերկրային Կոմիտեն հայտնաբերել է բուլշևիկական գործառնականութիւն, բուլշևիկական ճկունութիւն և տաքանդակութիւնն աշխատանքում, անմիջականորեն և գործնականորեն ողնելով Անդրկովկասի բոլոր կուսակազմակերպութիւններին և հանրապետութիւններին՝ մեծ հաջողութիւններ ձեռք բերելու: Այդ ողնութիւնը և աջակցութիւնը, վոր մենք ունեցել ենք մեր աշխատանքում 1933 թվին կուսակցութեան Յերկրային Կոմիտեյի և անմիջական ընկ. Լալքեմտի Բերիայի կողմից, մենք այսօր պետք է առանձնապէս նշենք (ծափահարութիւններ):

Անդրկովկասի բուլշևիկների հաջողութիւնների ապացույց է հանդիսանում և մեր աշխատանքի հանրադրումը: Հալի առնելով և ուղղելով նախնիների տարիների սխալներն Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպութիւնը և նրա առաջավոր ջոկատ — Բաքվի բուլշևիկները — կարողացել են զգալի հաջողութիւնների հասնել:

15·330·000 տոնն նալթ, 128·000 տոնն բամբակ, նույն թիւում — 13·550 տոնն յեղիւլիտական, Ադրբեջանի կոտնտեսութիւնների կազմակերպչաւ — տնտեսական ամբողջումը, ռադոնների և գյուղերի ամբողջումը, Բաքվի կազմակերպութեան շարքերում աճած ու կոպիւմ բուլշևիկական կազմակերպութեան տարկտորային կայանների և սովխոզների քաղաքայինների ամբողջումն Ադրբեջանի և Բաքվի ղեկավար կազմից լավագոյն ու ստուգված բուլշևիկներով, Ադրբեջանի գյուղական տնտեսութեան տեխնիկական բազայի հակադրական աճը, դասակարգային թշնամու դեմ տարվող անխնա պայքարը, վոր ծախսվել է գյուղում, մրցութեան ու հարվածանութեան լայն թափը Ադրբեջանի գործարաններում, Փարբիկներում, կոլխոզներում և սովխոզ

ներում, Ադրբեջանի բանվորական և կոլխոզային մասաների նյութական — կենցաղային դրութեան անընդհատ բարելաւումը, ձեւով աղագային և բովանդակութեամբ սոցիալիստական կուստւրայի անդադար աճը, կուսակցական կարգապահութեան ամբողջը դումն Ադրբեջանի կազմակերպութեան շարքերում գրաւովչինայի և «ատամանչինայի» տարրերի դեմ միջոցական պայքար մը ղեյու հիման վրա, իսկական բուլշևիկական ինքնաքննադատութեան ծախսումը, Ադրբեջանի բուլշևիկների գործնական աշխատանքը սոցիալարարութեան դաժնական տեղամասերում, Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի և Անդրբեջանի ղեկավարութեամբ տարվող միջոցական պայքարը կուսակցութեան գլխավոր գծի համար — ահա համառոտակի Ադրբեջանի և Բաքվի կուսակցական կազմակերպութիւնների հաջողութիւնների և նվաճումների հիմնական հանրադրումը:

Ադրբեջանում մեր հաղթանակների հաստատմանը կարող են ծառայել բոլոր հիմնական տնտեսական — քաղաքական կամպանիաներում մեր հաջողութիւնների ցուցանիշները:

Մեր հաջողութիւնները վոչ մի աստիճանի հանդատագման տարրեր չպետք է տեղծեն մեզ մոտ: 1934 թվի ինդիւրների համար, գլխավորապէս նալթի վերաբերմամբ, 1933 թ. մեր տեմպերը, մեր թափը և բուլշևիկական պայքարն արդեն բախական չեն լինի, վորովհետեւ 1934 թվի միայն նալթի աճը, 1933 թվի նրկատմամբ, հալասար է ամբողջ միջապատեղադմայն նալթահանութեանը: 1934 թ. մենք յերկրին ալիտի տանք 22 միլիոն տոնն նալթ, ալիւնքն 7 միլիոն տոնն ալիւի քան 1933 թվին: Ահա թե ինչու հանդատագմում տեղ չալիտի ունենա մեր շարքերում:

II.

ՊԱՅԳԱՐ ՆԱՎԹԻ ՀԱՄԱՐ

Ադրբեջանում մեր հիմնական ինդիւրներն — դա նալթի և բամբակի համար տարվող պայքարն է: Դրա համար ել Բաքվի կոնֆերանսի աշխատանքների ուղեդրութեան կենտրոնում դրված պիտի լինեն գլխավորապէս, նալթի հարցերը: Բամբակի և Ադրբեջանի ժողովրդական տնտեսութեան ալլ ճյուղերի հարցերի վրա յես ալտեղ կանգ չեմ առնելու, վորովհետեւ զրանց մասին մենք կխոսենք Ադրբեջանի կոմունիստական կուսակցութեան առաջիկա համագումարում: Դրա համար ել յես ցանկանում եմ իմ գեկուցման հիմնական մասը նվիրել նալթի հարցերին, չնայած, վոր հատկապէս նալթի մասին լինելու յես ընկ. ընկ. Պետերսնի, Սլուցկու և Նիկիտինի գեկուցումները:

Մինչեւ 1934 թ. հունիւ. 1-ը յերկրին տվել ենք 15·300·000 տոննից ալիւի նալթ, կատարելով և գերակատարելով կուսակցութեան և կառավարութեան առաջադրանքը, թե լատ հիմնական և թե լատ ալիւյացրած առաջադրանքների: Հիւլեցեք, վոր 1932 թ. մենք վոչ միայն նալթահանութեան աճ չենք ունեցել, ալ խիստ անկում ենք ունեցել՝ 1931 թվի համեմատութեամբ: Բնո

բող և այն, վոր պլանի գերակատարումը 1933 թվին տեղի չե ունեցել զլիսավորապես նոր շրջանների յուրացման հաշվին. — Լոկ-Բատանը (ընկ. Միկոյանի անվան նավթահանքը), Կալան (Ազիզբեկովի անվան նավթահանքը), վորոնք 1 ամսում տվել են 2.606.000 տոնն նավթ՝ 1932 թ. 219.000 տոննի դիմաց: Նոր հրապարակներում նավթահանման առևտրաբար կշիռը կազմել է 22,1 տոկոս՝ ամբողջ նավթահանման համեմատությամբ՝ 1932 թ. 4,9 տոկոսի դիմաց: Մենք կատարել և գերակատարել ենք նավթահանման պլանը տարվա 12.374.500 տոնն նավթ կամ 105,7 տոկոսը: Կատարել ենք նավթափոխադրումների պլանը: Փոխադրված է 14.150.000 տոնն կամ պլանի 100 տոկոսը:

Վոչ վոր չի խլի մեղմից այդ հաջողությունները: Նրանք հետևյալն են հանդիսանում բոլշևիկյան պայքարի, վոր տարվել է նավթի պլանը կատարելու համար Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թ. հոկտեմբերի 31-ի վորոշման իրացման ու ընկ. ՍՍՍՀ-ի անձնական ցուցմունքների ու ռեզուլթատի հիման վրա: Մենք այդ հաջողություններին հասել ենք կուսակցության Անդրբյերկոմի ոգնություն ու կոնկրետ ղեկավարություն հետևյալնքով, նավթագործների ամբողջ բանակի և նրա աշխատողներ-Բազվի բոլշևիկների հերոսական պայքարի հետևյալնքով:

Նավթի նկատմամբ կուսակցության և կառավարության կողմից տրված մարտական առաջադրանքների կատարման համար մղած պայքարում բացառիկ դերը պատկանում է Բազվի կազմակերպության ռաջկոմներին ու հանքային կուսորգաններին, վորոնք կարողացել են բոլշևիկներին կազմակերպել նավթի համար մղվող պայքարը, Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի և մեր կուսակցության Անդրբյերկոմի դիրեկտիվները կատարելու համար տարվող պայքարը, վորոնք կարողացել են ռաջկոմներին լավագույն ուժերը համախմբել նավթի համար տարվող պայքարի մարտական հարվածային գրոսպաներում:

Ռաջոնական կուսակազմակերպությունները յերբեք աշխատի ստուգված, ամրակուռ և պատրաստված ղեկավարներ չեն ունեցել: Հազիվ թե ռաջոնական կոմիտեների քարտուղարներից յուրաքանչյուրին աշատեղ, Բազվի կոնֆերանսում առանձին քննության կարգի վրին. նավթի համար մղվող պայքարի արդյունքները տեսանելի կերպով ցույց են տվել, թե ինչ է նշանակում կուսակազմակերպությունների ղեկավարներ ընտրել ըստ գործնական նշանի և վոչ թե ըստ անձնական հարաբերությունների կամ խմբակցական կապերի նշանի:

Այսոր խոսելով նավթային ճակատում 1933 թվին մեր ունեցած հաջողությունների մասին, պետք է մատնանշել մեր նավթային արդյունաբերություն ինժեներա-տեխնիկական ուժերի հիմնական մասսաների հատուկ-բացառիկ դերն ու նվիրածությունը սոցիալիզմի գործին: Հարկավոր է ընդգծել, վոր վերջին ժամանակներս ստուգված հին կադրերի շարքերը, մեր նավթային պրոլետարիատի անտեսական — տեխնիկական ղեկավարների կոմիտե բանակը, վորոնց մեջ անհայտ չեն Աղասիբեկյան, Կու-

լովի, Կապելյուշնիկովի, Բրոնշտեյնի, Վարդապետովի, — Լեւինյան նավթահանքի ինժեներ, վորը 40-ամյա ստաթ ունի, — շահագործման ինժեներ Գուրեյիչի, Լ. Յա. Ֆյուրստի (թիվույ տալին գործ.) արգանտները և մյուսների դարձված բանակի մեջ են ներհոսել նոր, մեր աճեցրած, մեր կուսակցության դաստիարակած, մեր հպարտությունը հանդիսացող մեծ մասամբ բանվորական ընտանիքներից յեկած, յերևաաարդ ինժեներա-տեխնիկական ու տնտեսական կադրերը: Դրանց թվին են պատկանում ընկ. ընկ. Պետերսոնը, Սլոցկին, Նիկիտինը, Մախնովը, Բորցը, Հեյդարովը, Կուզմինը, Սալմանովը, Պրոզումենտիկը, Գինդուրդը, Հեյմանը, Իզմայիլովը, Իսկնդերովը և մի շարք ուրիշներ: Նրանցից յուրաքանչյուրը յերկրի, կուսակցության առաջ ահադին ծառայություններ ունի և նրանցից յուրաքանչյուրն աշտո արժանի կերպով հրամանատարական պատանախանառու դիրքեր է գրավում նավթի համար մղվող պայքարի ճակատում, մեր սոցիալիստական ինդուստրիայի, մեր սոցիալիստական դյուդատնտեսությունը հեղուկ վառելանյութով՝ նավթով ապահովելու ճակատում:

Յեռ հետո յեմ խոսելու այն հարվածայինների, այն հերոսների, այն մարտիկների մասին, վորոնք դուրս են յեկել, դաստիարակվել ու հայտնի դարձել վոչ միայն Բազվի պրոլետարիատին, այլև Բազվի սահմաններից դուրս, ամբողջովին ՍՍՍՀ-ի Սիւրբյուրում, վորոնք մեր հաղթանակն են ապահովել: Նավթային ճակատի այդ հարվածային բանվորները, — ընկ. ընկ. Վեդվինը, Նաումովը, Աղա Նեյմատուլլան և մյուս տասնյակներն ու հարյուրավորները բավականաչափ ժողովրդականացած են: Նավթագործների մասսաներից աշտո մարդիկ են դուրս գալիս, վորոնց անունները վոսկե տառերով է գրվում սոցիալիզմի շենքի, մեր յերկրում անդամակարգ սոցիալիստական հասարակության շենքի տախտակի վրա: Մեր հաջողություններն ու պրոլետարական ընտանիքի լավագույն զավակներից բաղկացած հերոսական նավթային բանակի առկայությունը, նավթային բանակի հրամանատարների ստուգված կադրերի առկայությունը, մեղ ել ավելի յեն պարտավորեցնում, ինչ կերպ ել լինի, կատարել 1934 թվի պլանը, և այդ պլանի գերակատարման ուղղությունը բռնել (ծափահարութուններ): Բոլոր հնարավորությունների դեպքում, բոլոր որչեղտիվ պայմանների դեպքում, վորոնք մեզ հնարավորություն են տալիս 1934 թվին հենց առաջին որից անհրաժեշտ տեմպեր վերցնելու, աշտո չենք կարող պարծենալ հունվարի առաջին օրերով: 1934 թվին և նրա առաջին յեռամսյա կի ինդիքների վրա ավելի մանրամասն կանդ առնելու համար, յես անհրաժեշտ կհամարելի հաջողությունները մատնանշելու հետ միասին՝ կոնֆերանսի ուղադրությունը դարձնել զլիսավորապես 1933 թվին տեղի ունեցած մի շարք թերությունների վրա:

Մեր կուսակցության Կենտկոմը 1933 թ. դեկտեմբերի 5-ին, աշխիքն մոտ մի ամիս սրանից առաջ իր վորոշումներում, Աղանիկին վերաբերյալ հարցը քննելիս նշել է.

«Կենտկամը մատնանշում է Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպության և Ազնեվթի — 1933 թվին ունեցած անտարակույս հաջողությունները, վոր արտահայտվել է նոր ռալոնների հայտնաբերման և յուրացման մեջ, նալքահամման հիմնական ծրագիրը և Կենտկամի հատուկ առաջադրություն կատարման մեջ, պլանից դուրս 500.000 տոնն նալքը տալ ոգոստոս-նոյեմբեր ամիսների ընթացքում:

Միաժամանակ Կենտկամը մատնանշում է, վոր Ազնեվթի դեռ լիովին չի ոգտագործել իր տրամադրության տակ յեղած բոլոր ռեսուրսները»:

Ի՞նչի մեջ է կայացել 1933 թվի ալդ բացերն ու թերությունները, վորոնց ժամանակին վերացումը մեղ հնարավորություն կտար մեծ հաջողությունների հասնել: Ամենից առաջ ալդ սխալները հաշվին պետք է դասել մեքենայացրած նալթահանման արհամարումը, վորի հետևանքով շատրվանային նալթահանման աճման պարմաններում պակասում է մեքենայացրած նալթահանման ըստինը:

Այսպես, յեթե 1930 թ. շատրվանային նալթը 30,8 տոկոս է կազմել, ալա 1933 թ. կազմել է 33,5 տոկոս: Յեթե 1931 թվին մեքենայացրած նալթահանությունը 67,3 տոկոս է կազմել, ալա 1933 թվին 65,4 տոկոսի յե իջել: Դա առաջին հանգամանքն է, վոր առում է ալն մասին, վոր 1933 թվին տեղի յե ունեցել շատրվանների վրա վորոշ չափով հույս դնելը: Շատրվանը, մանավանդ յեթե կանոնավոր է կազմակերպված, լավ բան է, առկայն չի կարելի պլանը կառուցել շատրվանների վրա: Գլխավոր ուշադրությունը պետք է դարձնել մեքենայացրած, ամելի հուսալի, ստուգված և պլանի նորմալ կատարումն ապահովող նալթահանման վրա:

Ի՞նչի մեջ է կայացել մեքենայացրած նալթահանման հետ միալու պատճառը: Ամենից առաջ նոր հորերի շահագործման մեջ մտցնելու պլանը չկատարելու մեջ, վորն աղբել է կոմպլետս բային նալթահանման վրա, առանձին մեխանիզմների տեխնիկական ցածր մակարդակի մեջ և դոյություն ունեցող առաջավոր տեխնիկական սարքավորման անբավարար ոգոսագործման մեջ: Ժամանակի անարտադրական կորուստը 1933 թվին կազմել է 18,4 տոկոս, մի թիվ, վորը լուրջ մտածել է պահանջում: Անարտադրողական ժամանակը, ամբողջ բանելու ժամանակի գրեթե մի հինգերորդական մասն է կազմել:

Թերություններ վան և կադրերը ուսցիոնալ ոգոսագործելու ասպարիզում: Դեռևս բավականաչափ համարձակություն, յեթե կարելի յե ալալես արտահայտվել՝ բավականաչափ բոլշևիկյան ռիտկ չկա յերիտասարդ կադրերն առաջ քաշելու գործում, ալդպիսի կադրեր պատրաստելու է նոր թարմ, աճող ուժեր առաջ քաշելու գործում. իսկ ալդ մոմենտը տեխնիկան յուրապարիզում՝ վճռական մոմենտներից մեկն է: Շատ նալթ ամալ հորերի հետևից ընկներ և քիչ նալթ ամալ հորերի բացարձակ

արհամարումը, դոյություն ունեցող կադրերը ուսցիոնալ կերպով ոգոսագործելու և աճող, յերիտասարդ ինժիներա — տեխնիկական կադրերը համարձակորեն ղեկավար աշխատանքի քաշելու անկարողությունը, թյուրոկրատիզմը և ձեմական վերաբերմունքը դեպի՝ քարածուխի արդյունաբերության և յերկաթուղային տրանսպորտի վերաբերմամբ Կենտրոնական Կոմիտեի կայացրած վորոշումների տեսանկյունով՝ Ազնեվթի ապարատի վերակառուցումը, — ահա ալն հիմնական պատճառները, վորոնք խանգարում են վերացնել թերություններն ինչպես նալթահանման յեմ հորավորման բնագավառում, վորոնք նալթային տնտեսության մեջ ամենաթույլ ու խոցելի տեղն է հանդիսանում:

Թերություններում վճռական տեղ են բռնում հորավորման հարցերը: Այստեղ կարելի յեք ասել, վոր հորավորությունն ալ ինքնաբար մեր բոլոր կուսակցական ու տնտեսական կազմակերպությունների պատշաճ ուշադրությունը չի գրավել և դժբախտաբար, ալթմ էլ չի գրավում: Յերևում է, բավականաչափ ըմբռնումը չկա ալն բանի, վոր նալթահանումը ուղղակի կապված է հորավորման հետ, վոր նալթահանման մակարդակը վերջին հաշվով պետք է վճռի հորավորման ծրագրի կատարումով: Չնայած վոր 1933 թվին փորած մետրերի քանակը բացարձակորեն ամելի յե 1932 թվին յեղածից, ալնուամենայնիվ ցույց է տալիս հորավորման պլանի չկատարելը: 1933 թվին չի կատարվել և փորման արադությանն ու սարքավորման ոգոսագործմանը վերաբերվող առաջադրությունը: Մի ստանդ — ամսում 209 մետր տալու տեղ, կատարվել է միայն 150 մետր, ալնինքն՝ պլանի 72 տոկոսը:

Վերջապես, ընկերներ, հորավորման գործում, անմիջականորեն 1933 թվին նալթահանման մեր ծրագրի իրագործման հետ կապված խնդիրը, պետք է հանդիսանար մեր կուսակցության մարտական առաջադրության իրականացումը և նոր հրապարակներում 300 հորերի գործարկումն ու յուրացումը: Ալդ մասին խոսել է վոչ միայն տեղական, ալ և Համամիութենական մամուլը:

Սակայն փոխանակ 219 հորերի, վորոնք 1933 թվին պետք է տկալելին 300-ի հաշվին, փաստորեն միայն 75-ն է ակալել: Դեպի հորավորությունը ցույց տրվող ալդպիսի վերաբերմունքն անհասկալ պետք է վերացնել և ալդ բանն ամենից առաջ պետք է անի Ազնեվթի նոր ղեկավարությունը: Այս կոնկրետում մենք հատուկ ուշադրություն պետք է սրենք հորավորման հարցերի վրա, մանավանդ վոր ալն տարի հորավորման մեծ պլան է տրված, դրա իրագործումը կվորոշի վոչ միայն 1934 թվի ամբողջ պլանի իրագործումը, ալ և համապատասխան նախապատրաստումը՝ 1935 թվին համար:

Կան մի ամբողջ շարք փաստեր, վորոնք խոսում են աշխատանքային ղեկավարլինայի խայտառակ դրուլթի մասին նալթային տնտեսության առանձին ողակներում, զլխավորապես վճռա-

կան տեղամասում — հորափորման գործում: Բերեմ մի աշխատի փաստ. — Ստալինյան նախագահների վճռական № 217 հորում հորափորներից մեկը հիվանդանում է: Գրուպայի վարիչ ընկ. Տարասովը հորն է ուղարկում մի միանգամայն կիսադրազետ հորափոր, վորը պրեվենտերի մասին մոտ մի գաղափար չունի: Հորափորման ժամանակ կախարհությունը գնում, կորչում է: Հորափոր վարպետ Ղասում Միր Ալին կարգադրում է գործիքը վեր հանել «բաշմակի» մեջ և պրեվենտերը փակել, ապա ինքը հանգիստ տուն գնում, առանց ստուգելու, թե ինչպես է կատարվել իր կարգադրությունը: Անփորձ հորափորը գործիքը բարձրացնում է, նստեցնում էլեկտրոմոտորի վրա և չի կարողանում պրեվենտերը փակել: Հետեվանքը — ժայթքում և հրդեհ:

Մի ուրիշ քննող փաստ. — Կալայի № 64 հորը: Շնորհիվ հորի վճռական նշանակություն ու աշխատանքի բովանդակությունը նրան հատկապես սովորական են գրուպայի վարիչի ոգնական Միքայել Մամեդովին ու վարպետ Ուլարովը: Գործիքը մեր քաղաքում ժամանակ հորի մեջ լուծույթ չեն մղում, կրն ընկնում է, հորն սկսում է շատրվանել ու վառվում է:

Ստալինյան նախագահների № 921-ում բուքի ժամանակ սկսում են խողովակ իջեցնել 980 մետր խորություն վրա. իջեցնումը կատարվում է չափազանց դանդաղ — 50 խողովակ 24 ժամում: Հետեվանքն այն է լինում, վոր խողովակայինը տեղ չի հասնում, 524 մետր խորություն վրա բռնվում և լեցնումը (զալիվա) խանգարվում է:

Բնորոշելու համար, թե ինչպես է վառվում բանվորական ժամանակը, կրեբն էլի մի քանի տվյալներ ու առանձին բան: Վորների բանվորական որվա լուսանկարը:

Ահա որինակ. — Իլիչի բուխում, տղային գծի բրիգադը, կազմված են փախնադորձ կոմյունիստական Բախյայից ու յենթավարպետ Ալի Ղուրբանից (յերկուսն էլ հարվածային են համարվում), հոկտեմբերի 27-ին 7 ժամյա բանվորական որից անտարդրողականորեն վատնել են 3 ժամ 22 րոպե, աշխատում աշխատելով 3 ժամ 38 րոպե:

Մի ուրիշ որինակ. — փախնադորձ Ստեփի ու Մախովի բրիգադը, յերկուսն էլ հարվածային են համարվում. մեկն Ադրվուկուսի (բ) անդամ է, մյուսը թեկնածու, հոկտեմբերի 29-ին անտարդրողաբար ծախել են, մեկը — յերեք ժամ 47 րոպե, մյուսը՝ յերկու ժամ 30 րոպե: Այս փաստերը մեր պրոֆկադրակերպության աշխատանքն են բնորոշում և ցույց տալիս աշխատանքային դիսցիպլինայի ու կուսակցության առաջադրությունների իրականացման համար նրանց մղած պայքարի մակարդակը:

Այս փաստերն այն են ասում, թե վորքան թույլ է դրված կուսակցական — մասսայական աշխատանքը մի շարք նախագահների:

Ինչպես ձեզ հայտնի չէ, մենք Խորհրդային Միության մեջ աշխատելու ամենակարճ, 7-ժամյա բանվորական որ ունենք և թվում է, թե այդ կարճ բանվորական որը պետք է ամենից ավել

Առաջինը կերպով ողտադործվի: Սակայն յերեք մոտիկից նա յում էս առանձին փաստերի վրա, ապա դուրս է գալիս, վոր 7 ժամյա բանվորական որից ամենից ավելանորեն գործի վրա չորս ժամից ավելի չի գնում, մնացած յերեք ժամը գործադրվում է ծրվելու, դրույցները, անակոչումներ պատմելու վրա և այլն:

Բերած որինակները բավական են, վորպեսզի ասենք, թե առանձին ողակներում, առանձին տեղամասերում սոցիալիստական մրցույթյունն ու հարվածայնությունը աղավաղվում է անբավարար կադմակերպման, անբավարար պարզաբանման հետևանքով:

Նախագահին տնտեսության կարևորագույն հարցերից մեկը վորակյալ բանվորական ուժի հարցն է հանդիսանում: Թվում է, թե հենց հորափորման գործում է, վոր պետք է առանձին ուշադրություն դարձնել վորակը բարձրացնելու հարցին, բանվորական ուժը ջոկելու հարցին: Հենց այդ տեսակետից հորափորման գործում դրույթյունն անբարենհաջող է: Այդ դեպքից է: Հորափորման մեջ աշխատող բանվորական ուժի վորակյալ կադմի նվազում գոյություն ունի, գլխավորապես անորնությունը այն ահալին հոսունություն, վոր տեղի չի ունեցել մանուսիդ 1932 թվին յերկրորդ կիսամյակում և 1933 թվի սկզբներին: Բանվորական ուժի հոսունության պատճառները բավականաչափ պարզորեն վորոշված են ընկ. ՄՍԱԻՆԻ վեց պատմական պայմաններում: Սակայն հորափորման ասպարիզում դեպի միայն յոլլեմիկյան պայքար չի ծավալված ընկ. ՄՍԱԻՆԻ պայմաններին կատարման համար: Այստեղ դեռ շատ բանաձևվել կան, բայց մոտ բավականաչափ կենդանի գործնական աշխատանք: Պետք է հորափորման մեջ բանվորների վորակյալ կադմի հարցին առանձին ուշադրություն դարձնել, իսկ դրա համար պահանջվում է պայքար մղել հոսունության դեմ, պայքար մղել ընկ. ՄՍԱԻՆԻ վեց պայմանների համար մոտ թե բանաձևվելով, այլ գործնականում: Դրա համար հարկավոր է պայքար մղել բոլոր անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծելուն համար, վորոնց ժամանակ բանվորները տեղ չլիսխեն, բանվորները յերկար ժամանակով հաստատվեն այս կամ այն տեղամասում և աշխատով կարողանան կատարելագործվել ու իրենց վորակավորումը բարձրացնել:

Հորափորման մեջ քննող մոմենտը, վորն արժանի չէ վորպեսզի այստեղ նշենք, նորմուդություններին ցույց տվող փախնեմունքն է: Կապելյուշիկովի տուբրինային հորափորությունը, վոր հոչակ է ձեռք բերել ամբողջ Խորհրդային Միությունում, մինչև արժամ չի կարողանում լայն չափերով քաղաքացիական իրավունք նվաճել՝ Բազվի նախագահներում, ամենից առաջ Ադնեմիի ասպարատի առանձին աշխատողների անուշադրություն և պահպանողականության հետևանքով: Նույնպիսի վերաբերմունք է նկատվում և Սկվարցովի ավտոմատի, Շահապարովի ասպարատի վերաբերմամբ, այսինքն այն բոլոր գյուղերում

բի և նորմուծութիւնների վերաբերմամբ, վորոնց աւագորդը և զխտակից վերաբերմունք ցույց տալով՝ կարող կլինէինք թեթեւ-
վացնել մեր աշխատանքը, բարեկալի վորակն ու արագացնել
տեմպերը: Այդ բոլոր ներմուծութիւնները գեմ են առնում Այ-
նեթի ապարատի առանձին ողակներում ու առանձին նաթի-
հանքերում յեղած բյուրոկրատիզմին և անուշադրութեանը:

Բացառիկ նշանակութիւն ունի պաշարը վորովոր հորերի
ծուծութեան գեմ, թեև Ադնեթին այդ բնագալատում ունի վորոշ
նախնականներ: Սակայն մենք գեռ ունենք ծոված հորերի շատ մեծ
տոկոս: Ուրինակ, Լոկ - Բատանի նաթիթահանքում ամբողջ մի
շարք նաթիթահորեր վորոված են ծուծաներում, վորը հասնում է
16—17 աստիճանի՝ 500—600 մետր խորութեան վրա (նաթիթահո-
րեր № № 90, 80, 88, 38, 70, 76 և ուրիշները): Այստեղ բնո-
րոշ է, վոր Լոկ - Բատանի նաթիթահանքի հորերից շատերում
ծոծան փաստերը հաջողից հաստատել միայն հատուկ կոմիտիա
ուղարկվելուց հետո, վորն իհարկ քերեց հորերի ծուծաները: Բա-
նից դուրս է գալիս, վոր հանքի վարչութիւնն այդ ծուծաների
մասին չգիտեր, վորովհետեւ կուրորեն համարացել էր տեխնիկ
վորկովին, վորն անց էր կացնում ծուծաների չափերը և տալիս
էր կեղծ տվյալներ, վորոնք ծուծաների թույլատրած նորմայից
բարձր չէին: Ուրիշ խոսքով՝ ուղեւորով, կոնկրետ գեկալարու-
թեան պահանջը, կատարման ատուգումը պատշաճ բարձրութեան
վրա դնելու պահանջը, չհամարող թրթե գեկուցադրին, այլ ատու-
գելն ըստ յերեւելիին քաղաքացիական իրավունք չի տուցել
Միկոյանի անվան նաթիթահանքում: Չնայած նրան, վոր այդ նաթի-
թահանքում աշխատում են գիշեր - ցերեկ, աշխատում են անդա-
դար, բոտ յերեւելիին այդ ամբողջ աշխատանքում բախտականա-
չափ կարծախերսութիւն, բախտականաչափ պլանաչափութե-
թիւն, բախտականաչափ ուղեւորութիւն, կատարման բախ-
տականաչափ լավ դրված ատուգում չկա:

Այդ բոլորի հետևանքով 1933 թիւի վերջացրել ենք հորա-
վորման պլանի թերակատարումով: Հորավորման հիմնական պը-
լանը 80,3 տոկոսով է կատարված: Այդ դրութիւնն էլ ասիլի յե
բարդացնում, ել ասիլի պատասխանատու դարձնում 1934 թիւի
պլանը կատարելու խնդիրը: Այս տարվա հենց առաջին որերից
մենք պետք է փնտրեն համառ պաշար ծովալիք հորավոր-
ման բոլոր ցուցանիշները կատարելու համար:

Անցյալ տարի մեծ նախնականներ է ցույց տալի մեր հեռավոր
հետախուզումները աշխատանքը: Բոլորին հայտնի յե հեռավոր
հետախուզումների հաջողութիւնները, վորոնք այժմ ձեռակերպ-
ված են հեռավոր հետախուզումների տրեսում, վորոնք ասիլի
են ախարիսի փնտր հրապարակներ, ինչպես կալան և Լոկ-Բա-
տանը: 1934 թիւին տրեստից մենք պակաս լավ հետևանքներ չենք
ապաստում: Մասնավորապես այժմ բոլորը, ըստ յերեւելիին, վոր
անհիմն, ասիլի ու ասիլի համառ են փնտրում նոր Լոկ-Բատանի
Քյուրդախանի մասին: Ամենալիքին տվյալներն ասում են, վոր

Քյուրդախանիում 500 մետր խորութեան վրա գտել են բոլոր
տարերը, վորոնք նաթիթի ներկայութեանն են ապացուցում:
Նաթիթահանքային ելեքտրահետախուզման և, մասնավորապես
հորերի կարգադրութիւն լայն կիրառումը մեզ թույլ են տալի շատ
առաջ անցել և զգալիորեն անցել վաղապարտապատիւ յերկրնե-
րին, ներառյալ Ամերիկային, իսթիլի հորերի յերկրաբանական
հարցերում: Բայց և արեւելս, չի կարելի չխոսել մի շարք ան-
նեթի սխալների, անմտերի վրիպումների մասին, վոր կատար
վել են հետախուզ հետախուզութիւններին աշխատանքում:

Ամենից առաջ, բացի թափվածութիւնից, բացի մյուս բո-
լոր թերութիւններից, վորոնք այնտեղ տեղի յեն ունեցել, պետք
է նշել հեռավոր հետախուզումների կազմակերպման ասպնոված չի-
նելը: Ի պէս, ասել, վոր այժմ էլ գեռ շատ ընկերներ բախտա-
նաչափ նշանակութիւն չեն տալիս հեռավոր հետախուզումնե-
րին, նրանց անհրաժեշտ աշխատողներ չեն տալիս: Պետք է լի-
նում ամեն անգամ յուրաքանչյուր աշխատողի մասին հարցն ա-
ռանձին քննել, նրա համար, վոր հեռավոր հետախուզութիւնը
ապահովել կազմակերպում: Բանավորներն ու ինտենսիւս - տեխնիկա-
կան կազմը, վորոնք անմիջականորեն դաշտում են աշխատում,
ապահովված չեն զննարանով: Նրանց մատակարարումը չափա-
կանց վատ է դրված: Տրանսպորտային տնտեսութիւնը փայլուն
դրութեան մեջ չի յեղել և չէ: Կան և մի շարք ուրիշ թերու-
թիւններ, վորոնց այս տարվա հենց առաջին որերից, պետի վե
րացնի հեռավոր հետախուզումների տրեստի նոր գեկալար ընկ-
նիկները: Յեւ ընկ. Պետերսոնը, և՛ ընկ. Ալալիբեկովը Ադնեթի
թի հիմնական տրեստի գեկալարները, վորի կազմից Ադնեթից
առանձնացված է հետախուզումների տրեստը, պետք է ողնեն
նրան ամուր փութը կանգնեցնելու համար: Պետք է հուսալ,
վոր նրանք կանեն այդ բանը:

Մեր ընդհանուր նաթիթային տնտեսութեան անկապտելի ոը-
գանական մասն է կազմում նաթիթաթուման գործը, վորը նույն
պէս այժմ առանձնացրված է ինքնուրույն կազմակերպութեան
մեջ: Նաթիթաթուման տնտեսութեան պլանը մենք գեկալարադրել
ենք: Այն ժամանակ, յերբ 1932 թիւին պլանի 88,6 տոկոս է կա-
տարվել, ապա 1933 թիւին կատարվել է 105,7 տոկոսը, մշակե-
լով 12,374,000 տոնն նաթիթ: Սակայն այն մեծ նախնականների շար-
քում, վոր տրեստն ունի նաթիթաշակման պլանը կատարելու,
նոր տեխնիկան յուրացնելու և նոր գործարաններ կառուցելու
գործում, նա գեռ մի ամբողջ շարք թերութիւններ ունի: Նրան
ցից գլխավորն է կերոսինային Փրակիաները լիովին չհանելը,
վորոնք անպայման անհրաժեշտ են մեր աճող արտադրատրու-
յին արդյունաբերութեան համար: Այդ կողմից յեթե տրեստն ու
նի էլ նման դրութիւնը բացատրող և իրենից անկախ պատճառ
ներ, ապա գլխացից միայն մեկն է ուշադրութեան արժանի,
գա Ադնեթի արտադրանքի վորակն է, տրեստի մշակութից ստա

III.
ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ—
ԿԵՆՅՈՂ ԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նապլիթալին տնտեսության աճումը, քաղաքի սոցիալիստական մերսանտիլիզումը, խիստ կերպով բարձրացրել են Ռադիկալնոյեի թարեկցությունը: Գործադրկույթյան կատարյալ մերացումը, բանվորների ընտանիքների անդամներին արտադրություն մեջ ներգրավելն ինքնին հսկայական գործոն է հանդեսանում բանվորների թարեկցության աճման համար: 1933 թվին Նապլիթալին արդյունաբերության մեջ բանվորների աշխատավարձի մակարդակը խիստ կերպով բարձրացել է:

Նախկին թաղապետ Գրիգորյանը, որը իր անօրինական գործարարական գործունեության շնորհիվ ձեռք էր բերել մեծ կարգավիճակ, իր անօրինական գործարարական գործունեության շնորհիվ ձեռք էր բերել մեծ կարգավիճակ, իր անօրինական գործարարական գործունեության շնորհիվ ձեռք էր բերել մեծ կարգավիճակ, իր անօրինական գործարարական գործունեության շնորհիվ ձեռք էր բերել մեծ կարգավիճակ :

Մոցապի բյուջեն 1931 թվի 48,9 միլիոնից 1933 թվին հասել է 73,2 միլիոն ուրարու: Ներկայումս միլիոն հաշվով ամեն մի ապահովագրվածի վրա ծախսվում է 105 ուրարի միայն նաստուրալացրված ձեռով, իսկ նախթագործներին վրա՝ 150 ուրարի:

Աղյանյիթում բանմատրատվինների ստեղծելը մեծ փոփոխու-
թյուններ մտցրեց և մատասկարաբվողների կոնտինգենտի միջին,
ձբխակները մազվեցին: Բանմատրատվինների փակ կոոպերատիվները
մատասկարաբում ելին 247.451 հոգու: Բանմատրատվինների կազ-
մախմբայումից հետո մնացել են 182,437 հոգի: Այդպիսով հար-
վածային մատասկարաբումից հանվել են 55.017 հոգի, վերոնը
միանցումսյն կողմնակի անձեր ելին և վոչ մի կապ չունենին
նախիկ սլանը կատարելու հետ:

Քիւսիսի Գոհարասի բանակորներէն:

Ահա ինչ և ստանում հարմարացիւնի միջին ընտանիքը, բայց
կացած 3 հոգուց, մի ամսւմ մեջ. 4-800 դրամ—գրեթէ 5 կիւղ
շաբաթ, 2-600 դրամ յուղեղեն, 3-000 դրամ ալյուր, 3-200 դրամ
ձառար, 3-600 դրամ բրինձ, 6-000 դրամ հրուշակային թխվածք
ներ, 6-100 դրամ միս (հասարակական սննդից) չհաշված մեծ
քանակութեամբ սպարեղեններ ասպակներ և զարդեր միջերաների
գծով և ամսական 35-40 ռուբլու արդիւնաբերական ասպանք-
ներ:

21

Ահա այն հսկայական նվաճումները, վորոնք արդյունք են հանդիսանում Կենտկոմի՝ մեր սոցիալիստական շինարարութեան վճռական տեղամասերում բանվորների մատակարարման վերա-կապմութեան մասին վորոշումների կենսագործման:

Ծառ հետաքրքիր մոմենտներ, հետաքրքիր փաստեր կան, վոր վառ չեր լինի մեջ բերել, բայց այդ շատ ժամանակ կիսեր, ուստի կանգ կառնեմ հիմնականները վրա:

Վերջին տարում առանձնապես մեծ ուշադրութիւն է դարձ վել նոր նախագահների ու հետախուզումների բանվորների մատակարարմանը: Յեթե նախագործ բանվորի համար շաքարի սո վորական նորման սահմանված է 1.000 գրամ, ձաւարինը — 2.000 գրամ, մսինը — 2.000 գրամ, ապա նոր նախագահները բանվորների համար այդ նորմաները համապատասխան կերպով բարձրանում են մինչեւ 1700 գրամի, 3000 գրամի: Ահա Կենտկոմի կայացրած բանվորական մատակարարման գործի վերակառուցման մասին վորոշման ճշտութիւնն ու ժամանակին լինելը հաստատող հետեւյալները:

Առանձնապես պետք է կանգ առնել հորափորի մատակարարման վրա: Բոլոր հորափորները հաւասարեցված են Գոնրափոր խորքերից բանվորներին: Բացի դրանից հորափորման պլանը կատարելու և գերակատարելու համար հորափորներն առանձին բարձր պրեմիաներ են ստանում. յեթե հորափորն առանձին է ամսական 1700 գրամ շաքար, 800 գրամ յուղ և ալի, ապա պլանը կատարող և գերակատարող հորափորը շատ ավելի բարձր նորմաներ է ստանում:

Ահա մի օրինակ, Կազանովիչի անվան հանքի հորափոր վարպետը (ընկ. Բեգլեմիրով), № 114 հորում, վորտեղ սխտեմատիկ կերպով հորափորութիւնը կատարվում ու գերազանցատար վում է, շատ ավելի բարձրացրված նորմայով է մատակարարվում. նա ստանում է 3200 գրամ շաքար, 2400 գրամ յուղեղեն, 3600 գրամ բրինձ և ալի: Դեկտեմբերի պլանը կատարելու համար միայն պարգեւատրված են 2300 հորափոր-բանվորներ:

Ինչո՞ւ յեմ յես ձեր ուշադրութիւնն արդան յերկար կենտրոնացնում այդ հարցի վրա: Հաղիվ թե մեկն ու մեկը կարողա նա դանդաղել, վոր բանվորները վառ են մատակարարվում և վոր մատակարարման հարցն արդում է պլանի կատարման վրա: Ընդհակառակը մատակարարման գործն արդան լավ է դրված, վոր մատակարարման գործի հմտորեն ուղտագործելու և դրութի գեպքում, մենք կարող կլինենք շատ ավելի բան ձեռք բերել յե դամ թերութիւնները վերացնելու համար: Այդ պետք է ել ավելի մեծ խթան հանդիսանա պլանը կատարելու և գերակատարելու համար: Սակայն մի շարք կուսակցական և պրոֆեսիոնալ կադմակերպութիւններ, մանավանդ Ադնեվի անտեսաւարները զեռ պատշաճ ուշադրութիւն չեն դարձնում այդ գործին:

Այնտեղ, վորտեղ անտեսաւարն ու կուսակցական ղեկաւարութիւնն ավելի յեն ուշք դարձնում մատակարարման հարցերին, այնտեղ մենք աշխատանքի լավ արդյունքներ ենք տեսնում:

1933 թվին բանմատարածիւնների միջոցով ձկնորսարանների շահագործումն ավելի լավ կադակերպելու շնորհիւ ամեն մի բանվորական ընտանիք 40 կիլո ձուկ է ստացել (այսինքն յերկու անգամ ավելի քան թե 1932 թվին):

Մատակարարման բարելավմանը նպաստել է և ապակենտրոնացած մթերումների ծավալումը: Չնայած նրան, վոր Ադնեվի թի բանմատարութիւնն ապակենտրոնացրած մթերումների պլանը միայն 74,3 տոկոսով է կատարել, բայց և այնպես նախագործ բանվորի ամեն մի ընտանիք միջին հաշիւով լրացուցիչ կերպով ստացել է 10 կիլո միս, մոտ 60 կիլո միլդ ու բանջարեղեն և ալի: Այդ ասում է, վոր ապակենտրոնացված մթերումներով կարելի յե ստանալ արեւան, վորքան պլանային կարգով:

Մի շարք բանմատարածիւններ աշխատանքի օրինակներ են ցուցադրում: Ահա «Կարլ Մարքսի» անվան ելեքտրատեղ. այնտեղ աշխատում են ընկերներ Վերկովն ու Գոլուբովը: Նրանց մոտ գործն արեւան է դրված, վոր ապակենտրոնացված մթերումը պլանայինի դրեթե 100 տոկոսից ավելին է կադմում:

Եւ ավելի լավ է աշխատում Ստալինի անվան գործարանը Ծահումյանի ռալոնում (գերեկտորն է ընկ. Պրոգումենտիկը և մատակարարման գծով տեղակալը՝ ընկ. Պախումովը): Նրանք գործն արեւան են դրել, վոր ապակենտրոնացրած մթերումների հաշիւն բանվորների մատակարարումը պլանային մատակարարման հետ դրեթե նույն մակարդակի վրա յե դառնում: Արանք բանվորների ամենօրյա կարիքների մասին բուլչեւիկյան հոգատարութեան օրինակներ են:

Յես կարող եյի ելի մի շարք օրինակներ բերել, բայց բերած ներն ել բաւական են, վոր մյուս ընկերները, գլխաւորապես Ադնեվի ապարատից ու նախագահային վարչութիւններից, իրենց համար համապատասխան յեղրակացութիւններ հանեն:

Աշխատանքն առանձնապես վառ է դրված քաղաքամերձ տրն տեսութիւններում: Կոոպատեսութիւնների, Ադնեվի բանմատի վարչութեան և Սպառնկերութիւնների Բազալի Միութեան քաղաքամերձ տնտեսութիւններից շատերը յերբեմն մինչեւ իսկ չեն արդարացնում հողի մեջ դցված սերմը:

Մեր կուսակցութեան Կենտկոմը քանիցս մեր ուշադրութիւնն է սրել այս հարցի վրա:

Այդ տեղամասում մենք այլևս չենք կարող հանդուրժել հետ մնալը: Բանվորների նյութական-կենցաղային պայմաններն ավելի լավացնելու և այդ գործն ավելի բարձր աստիճանի հասցնելու բոլոր հնարաւորութիւնները առկա յեն:

Ահհրաժեշտ է կանգ առնել և Սպառնկերութիւնների Բազալի Միութեան աշխատանքի վրա: Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի վորոշման համաձայն անցկացրած վերակադմութիւնից հետո Սպառնկերութիւնների Բազալի Միութեան սխտեմում 19 փակ բանկոպ են մնացել ծանր ու թեթեւ արդյունաբերութեան ձեռ-

նարկութիւններն սպասարկման համար՝ նրանց կցւած 118,893 հոգու կոնսիդերացիոն: 1933 թվի վերջին վաւ բանկոտայնների ցան ցը Սպառ. Ընկ. Բազմի Միութեան սխտեմում հասել էր 42-ի, բնագրկելով 138,170 հոգու: Ապրանքաշրջանառութեան պլանն անցյալ տարի Սպառ. Ընկ. Բազմի Միութեան հասել է 180,877 հազար ու. և կատարել է 105 տոկոսով: Սպառ. Ընկերութեանների Բազմի Միութեանը մեծ նվաճումներ ունի մատակարարման բնագավառում, բայց թե Սպառ. Ընկ. Բազմիութեանը և թե Ագնելիթի բանմատի վարչութեանը վոչ միայն նշված թերութեաններն ունեն քաղաքամերձ տնտեսութեան դրման գործում, այլ և մինչևի աշտը ել շարունակ վատնումներ ունեն, վատնումներ, վոր մեծ չափեր են ստանում: Պայքարը նրանց դեմ տարվում է չափազանց անբախարհ:

Կուռակցութեան Բազմի Կոմիտեն վերջին տարում Անդրերկրի մի մի շարք վորոշումների հիման վրա բազմիցս անգամ ամենայն սրութեամբ հարց և դրել պայքարելու բանմատեմեններում, կոոպմատակարարման ու առեւտրական կազմակերպութեաններում տեղի ունեցող վատնումների ու հափշտակումների դեմ: Բայց և այնպես մինչևի աշտ ել հափշտակումներն ու վատնումները չափազանց լայն են տարածված: Ագնելիթի բանմատեմարչութեան սխտեմում, նրա գոյութեան համեմատաբար վոչ յերկար ժամանակամիջոցում, վատնումներն ու հափշտակումները հասել են 600,000 ուրլու, վոր մոտավորապես ապրանքաշրջանառութեան կես տոկոսն է կազմում: Սպառնկերութեանների Բազմի Միութեան սխտեմում անցյալ տարվա միայն յերկրորդ յեռամսյակի վատնումները հասել են 919,800 ուրլու: Առանձին բաղմակերպութեաններում վատնումները մեծ չափեր են ստանում: Այսպես՝ հանքային ճանապարհների վարչութեան բանմատեմում վատնումները հասել են 43,000 ուրլու, Մոլոտովի անվան հանքում — 38000 ուրլու, Արտյոմի կղզում — 34,000-ի, Բուդյոննու անվան գործարանում — 25,000 ուրլու և այլն:

Չնայած վատնումների ու հափշտակութեանների դեմ մղած պայքարի ուժեղացմանը, բանվորական լայն մատաները մատու կարգման, առեւտրի ու կոոպերացիայի որդաններում հասարակական վերահսկողութեան չեն ներդրավել: Չնայած Սպառ. Ընկերութեանների Բազմի Միութեան և առեւտրական-կոոպերատիվային այլ կազմակերպութեանների առեւտրա-մատակարարման ու վարչական ապարատի սխտեմի ստուգմանը, բայց և այնպես մի ամբողջ շարք կուսընկերներ ըստ ելութեան պայքար չեն մղում սոցիալիստական հասարակութեան սեփականութեան հափշտակումների և անտնտեսութեան դեմ: Հաճախ առանձին կոմունիստներ վոչ միայն հաշտօղորդար են վերաբերվում դեպի նման յերվոյթները, այլ յերբեմն ել իրենք են մատնակցում վատնումներին ու հափշտակումներին (Բուդյոննու անվան գործարան—Արառով, կուսկոյկետովի քարտուղար—Բարան և ուրիշները):

Այդ դրութեանը նույնպես բնորոշում է, վոր պրոֆմիութեանների մատաղական թույլ աշխատանքը, մատաղական վերահսկողութեան անբախարհ կազմակերպումը, վոր չկան ուշի ուշով ստուգված ու ջոկված վաճառատների աշխատողներ, կընողներ, գործակատարներ և այլն: Չնայած նախթագործ բանվորների մատակարարման քանակական մեծացմանը, բայց և այնպես մատակարարման մակարդակը շարունակում և մնալ ցածր: Դեռ չեն սովորել կուսուրապես առեւտր անելը, նկատելի չեն խախտակ դեպքեր, յերբեմն վաճառատների առանձին աշխատողների կողմից խուլիգանական վերաբերմունք դեպի սպառողը, նրան չհարգելը, հակասանիտարիա պահեստները, մաղաղիւնների շուրջը:

Ագնելիթի բանմատեմարչութեան, Սպառ. Ընկ. Բազմի Միութեան և Ագտորդի աշխատանքում դեռ շարունակում են տեղի ունենալ անկուրտուրականութեան տարրեր, հետամնացութեան տարրեր, տարրեր, վորոնք անվայել են մեր ներկա ժամանակաշրջանին, մեր ներկա խնդիրներին: Յես մի անգամ ել ասում եմ, վոր այդ բոլորը դեմ է առնում մեր պրոֆմիութեանների կողմից թույլ դրված մատաղական աշխատանքին: Պետք է, վոր մեր պրոֆմիութեանները, ինչպես հարկն է, սթաիվեն քնած դրութեանից և գործի անցնեն:

Վերջերս մենք նախթագործների Միութեանն ենք ստալ քաշել ընկ. Կատկովին և Ադրպրոֆմիութեանների խորհրդում նրա տեղերը յերիտասարդ, աճող աշխատող ընկ. Ռասուլովին: Խոսելով պրոֆմիութեանների աշխատանքի թերութեանների մասին, յես նկատի ունեմ մեր պրոֆմիութեանների սխտեմի առանձին ողակներում, առանձին վանդակներում յերկար նստած մարդկանց, վորոնք յերեւում է վոչ մի կերպ չեն կարողանում հաշտվել աշխատանքի այն նոր տեմպերի, ձեւերի ու կարգի հետ, մարդկանց, վորոնք մեր պրոֆմիութեանական աշխատանքն ամեն կերպ դեպի հետ են քաշում: Այդ պատճառով ել պրոֆմիութեանների դեկալարութեանը և ամենից առաջ նորրեօր դեկալարութեանը, ինչպես հարկն է, պետք է ձեռք առնի 1934 թվի սրանի կատարման վճարական տեղամասերից մեկը:

1934 թվին Բազմի կուսկարմակերպութեան առաջ բանվորական մատակարարման բնագավառում դրված են հետեւյալ հիմնական խնդիրները. —

1. Բանվորական ամենալայն վերահսկողութեան կազմակերպումը և բանվորական հասարակայնութեան ստեղծումը բանվորական մատակարարման գործի շուրջը:
2. Բանվորական մատակարարման տեխնիկական բաղադրիչները (նոր խանութներ, մեքենայացրած ճաշարաններ, պահեստներ, բանջարեղենի պահեստներ և այլն):
3. Առեւտրի տեխնիկայի լավագույն կազմակերպում (պայքար տեխնիկական անդրագիտութեան, հակասանիտարիայի վերացման համար և այլն):

4. Առևտրա-կոոպերատիվային ու մատակարարման կազմակերպություններից դատակարարային թշնամի ու վնասարար տարրերին դուրս վտնագելը և նրանց փոխարինելը պատրաստված, այլ նիւթ ու անձնակեր աշխատողներով:

5. Սեփական պարենային բաղանիքի հետագա ընդլայնումը ձեռնարկություններում և արականությունացրած միջոցումների ընդարձակում:

IV.

ՔԱՂԱՔԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Բանվորների նյութական և կենցաղային դրությունը բարեկալիքի գործում զգալի դեր է խաղում մեր քաղաքային տնտեսության վիճակը: Նախքան մեր քաղաքային տնտեսության աշտորվա վիճակի մասին խոսելը, յես կցանկանայի մի քանի մեծրե բուսներ անել Բազմի մինչհեղափոխական տարիների վիճակի մասին:

Մաքսիմ Գորկին, մեր առաջին և հռչակավոր պրոլետարական գրողը, ալցելելով Բագուն 1892 թվին, քաղաքի ալն ժամա նակա վիճակի մասին ալալիս բնութագրել և տվել. «Բուրգերի քառսի միջև հողին կալած, դեղնավուն և գորշ քարերից ձեռաց պատրաստած, չալիզանց ցածիլի բանվորական կազարմաները, վորանք շատ նման են նախապատական մարդկանց բնականներին: Յես յերբեք չեմ տեսել ալնամ շատ ալնե տեսակի կեղտ և անպետքություններ մարդկանց բնակարանի շուրջը, պատուհանների ալնամ ջարդված ալակիները և ալնակալի խղնայի աղքատություն քարանձավների նման սեղյակներում, վոչ մի ծաղիկ պատուհանների առաջ, իսկ շուրջն ել վոչ մի կոտր խոտով ծածկված հող—վոչ ծառ, վոչ բուս: Մարալիլի յեր կիսամերկ յերխաներին նալելը, նրանք վոտերով տրորում ելին լնակներում կանաչալուն նարալիլ խառնուրդը, նրանք տխուր—տրտում նստած ելին բնակարանների դռների մոտ միսիանց սեղմված, խաղում ելին հարք տանիքների վրա կոտրված փալտերով, տաշեղներով»:

Ահա նախահեղափոխական Բազմի վիճակը, յերբ ալտեղ տիրապետում եր ինչպես հարենի, ալնաքն և ոտարյերկրյա կապիտալը: Առանձին կարդալիտներ բանվորական բնակարաններն անալանել են կեղտոտ գերեզմանատներ: Միլիոներ Բենկենգորֆն ասել և:

«Հանգալին հրապարակների աղտոտության ալտինանը, դա տելով տեխնոլոգիական և մանրեյարանական հետադուրյունների տվյալներով, անկասկած բարձր ե գերեզմանատների աղտոտությունից»:

Յես ներկայումս, դժբալտարար, հնարավորություն չունեմ ալելի մանրամասնորեն կանդ աունելու ալդ հարցի վրա, բալց

բալական և ասել, վոր Բազմի նախնումները, նրա քաղաքային շինարարության մասում, բարեշինությունյան մասում, հաղթի թե վորևե կասկածի յենթարկվի: Պետք և անկեղծորեն ասել, վոր Բազմի Բազմի, անձնապես ընկ. Բալիսինն առանձնապես վերջին տարիներս իրենց աշխատանքի բնագավառում հակալական արդյունքների յես հասել: Պետք և խոստովանել, վոր ընկ. Բալիսինն իրեն հանդես և բերել վորպես մեծ պրոլետարական դեկալար, վոր բանվորների կարիքներին սարսարկելու տեղամասում եր դրված: Նա մեծ աշխատանք և կատարել: Բագուն ալն վիճակից, վորի մեջ նա յեղել և և վորի մասին մենք կարեղ ենք զաղափար կաղմել Մաքսիմ Գորկուց և միլիոներ Բենկենգորֆից բերված քաղվածքներից, խորհրդային Միությունյան առաջավոր և բարեկարգված քաղաքներից մեկն և դարձել: Բուրժուազիալի առանձին ներկայացուցիչները, ցարական փոխարքայի վարչությունյան առաջնալիներն ալն կարծիքին են յեղել, վոր բնությունը թույլ չի տալիս Բագուն նույնիսկ մի ինչ վոր 3 կամ 4 հեկտար վորդումելի ծառեր ունենալ, իսկ ալտոր Բագուն մոտ 300 հեկտար կանաչ ծառատուններ ունի: Մենակ ծովափնյա բուրվարը, վորը արմատապես փոխել և քաղաքի դեմքը, 16 հեկտար տեղ և դրվում:

Կալիտալիտական մեռնող դատակարար, վոր պատմությունյան ամբողջ ընթացի կողմից կործանման և դատապարտված, վոչ միայն քաղաքականություն մեջ և իր կործանման նը շանները հալոնարերում, ալլ և՛ եկոնոմիկալում, և՛ մատնողություն մեջ: Շատերին հալոնի Ղուկասովն ասել և, թե նույնիսկ 50 տարուց հետո յել Բագուն չի կարող բանվորական շեներ ունենալ: Նա և նրա «զինակիցները», ինչպես յերեվում և, չեն կառողացել գլխի ընկնել, վոր հենց իրենք չեն կարող դիմադր Բագուն 50 տարի, վոր մի քանի տարուց հետո ալտեղից կը սրբի պրոլետարիատը և կառավարությունյան սանձերն իր ձեռքը կաննի: Վոչ թե 50 տարուց հետո, ալլ 10 տարուց հետո կիսադեռնալիտ, նախնական մարդու բնակարանին նմանվող աներից, վորի մալին ասել և մեր Մաքսիմ Գորկին, մենք տեսնում ենք բանվորական որինակելի չեներ, կուլտուրայի սրալտներ, խոհանոց — Փարրիկաներ: Իրա համար բալական և տեսնել Ստենկա—Մալինի բանչենը, նախին Արմենիքենդը, վորոնք հիշեցնում են առաջավոր յեվրոպական քաղաքների ամենակուլտուրական քաղաքամասերը: Յեմ միանգամայն իրալացի յեր ընկ. ՍՍԱԼԻ—ՆԸ, յերբ նա խոսելով ալն մասին, թե մենք հետ ենք մնացել առաջավոր կալիտալիտական յերկրներից 50—100 տարի, առաջադրել և ալն լողունդը, թե ալդ տարածությունը, պետք և անցնենք առաջ տարում: Նրա ալդ խոսքերի իրական և ճիշտ լինելը հաստատվում և Բագմի պրոլետարիատի, Բագմի բուլնիկների ունեցած տասը տարվա փորձով:

Ալդ մասին նախ և առաջ վկայում և կոմունալ տնտեսություն բուլջի առումը և կոմունալ — բնակարանային շինարարություն ու բարեկարգման զարգացման տեմպերը:

30 4. և 1933 թվին — 150 ուսուցիչ։
Բազմաորհրդի տեղական բյուջեն անհատիկորեն աճել է։
Յեթե Բազմաորհրդի տեղական բյուջեն 1924-25 թվերին ընդամենը 16,6 միլիոն ուսուցիչ յեր կազմում, իսկ 1932 թվին — 94 միլիոն ուսուցիչ։ Այդ 1933 թ. տեղական բյուջեն կազմում է 108,5 միլիոն ուսուցիչ։ Վերջին 9 տարվա ընթացքում Բազմում կառուցված է մոտ մի միլիոն քառանկյունի մետր բնակելի տարածություն։

Դրա հետ միատեղ, չնայած Բաղվում բնակելի տարածու-
թյան հակադատական աճման, այնուամենայնիվ բնակչության շու-
րաքանակությւնը չնչին, շնորհիվ բնակչության հակադատական աճին, մի-
ջին հաշիվով բնակելի տարածություն և հասնում միայն 4,01
քառ. մետր: Նախկին դաշնային տարածության զարգացումը, արտադր-
րության և տրանսպորտային բանվորների քանակական աճը,
1934 թ. և առաջիկա տարիների ընթացքում Բաղվի կազմակեր-
պությունների առաջ բնակարանային շինարարություն լայն ծա-
վարման խնդիրն են դնում:

Ներկայումս Բազմիկ արդյունաբերության աճման առնչու-
թյամբ ամենաբն սրությամբ կանգնած է նոր ջրանցքի կառույց
ման հարցը: Գոյութուն ունեցող սարքավորման գոյությունը
սպառնիչու մոտ է և Բազմիկ ջրամատակարարման դրությունը

Ցալալիւր: Զգալիւրեն ընդարձակիլէլ ե քաղաքիւն տրանսպորտը: Սա-
կայն քաղաքային տրանսպորտի աճը, չի ապահովում որեցոր ա-
նող պահանջներին: 14 կիլոմետր ընդհանուր ռելսային ճանա-
պարհ և 40 վազոն ունեցող չին ձիաքարշի փոխարեն, ներկայու-
մբա Բազուն ունի քաղաքային տրամվայ 60 կիլոմետր ընդհա-
նուր յերկարութիւնն ունեցող ճանապարհով և շարժական կազմի
192 վազոնով: Քաղաքային տրամվայով փոխադրված ճամբորդ-
ների քանակն աճել ե 1931 թ. 138,8 միլիոն մարդուց անցյալ
տարի հասել ե մինչև 170 միլիոն մարդու:

հանքերին։

Բաղվի քաղաքային տնտեսության սոցիալիստական վերահսկողության գործում առաջնակարգ տեղերից մեկը պետք է զբաղի գաղութիկացիայի հետադարձ աշխատանքը։ Բաղուն անապատ հնարավորություններ ունի քաղաքի գաղութիկացիան լայնորեն ծախելու։ Բաղվի կենցաղային պահանջները համար զաղի ոգտավործումը թեկադրում և նախ և առաջ նախկին մթերքները։ տնտեսելու և նպատակահարմար ոգտագործելու և աղալի-Բայց պետք է ընդգծենք, վեր դադն ոգտագործելու հնարավորություն-սով նախկինմթերքները ծախելը կրճատելու հնարավորություն-ներն ունենալով, մենք այդ աշխատանքը չախաղանց թույլ ենք կատարում և դրա հետևանքն այն է, վեր Բաղուն կենցաղային պահանջները համար տարեկան ալում է մոտ 40 հազար տոնն նախկին։ Վառելիքի այդ քանակությունը կարելի է լիովին աղա-հովել 1-600-000 հեկտար տարածություն տրակոորներով հեր-կելը։ Յեթե դրան ելավելացնենք և այն, վեր բացի դրանից 30-ից մինչև 40 հազար տոնն մագուլթ ել ծախսվում է կոմունալ և ար տադրական ձեռնարկություններում, աղա գաղութիկացիայի նչա-նակությունը միանշամայն բմրոնելի կլինի։ Ահա թե ինչու, ըը նախած վերջին ժամանակներս գաղութիկացիայի աշխատանքները զգալի չափով ուժեղացել են և անցկացված դլխավոր դծի յեր կարությունն արդեն 16 կիլոմետր և կաղմում, իսկ բնակարանա-

յին միացութիւնները — 300-ի, արհեստանախնիք պետք է ամենայն խտտութեամբ ընդգծել, միւր այդ տեսակետից և՛ Բաղ-խորհուրդը և՛ մեր կուսկադմակերպութիւնները ամբողջութեամբ առած չեն արել այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է: Բաղխորհուրդը չափազանց թույլ է պատրաստուած գործօրէկացիայի աշխատանք ներս առնելի լայնորեն ծախարելու համար: Մինչև հիմա բնակա-րանային ուղղորդող սարքավորումներ (պլիտաներ, վառարաններ և այլն) պատրաստելու հարցը չի լուծւում:

Մեր խնդիրը 1934 թվին կայանում է նրանում, միւր խիստ չըջաղարձ կատարենք դեպի Բազմի գործօրէկացիայի շինարարու-թիւնը լայնորեն ծախարելու կողմը:

Զի կարելի կանգ չառնել քաղաքը ծառադարձելու և այդե-պարկային տնտեսութեան վրա, միւրինք Բազմի համար յայտ-ուիկ նշանակութիւն ունեն: 1912 թվին հրատարակւած «Անդր-կովկասյան Ուղեցույց»-ում անհայտ մի հեղինակ ճակատագրա-կան գատարման և հայտարարում —

«Բագուն առողջապահական տեսակետից միշտ մնալու յե Գառառոյ մի քաղաք, շնորհիւ իր վատ կլիմայի և ջրի բա-ցակայութեան: Ծառեր չկան, ամբողջապես լոյսնիկ ծառեր են յերկու-յերեք պարտիզակներով»:

Կարելի չկա ասացուցելու, միւր այդ մարդարեութիւնը չար դարացում: Մի յերկու յերեք արարտիզակներում լոյսնիկ ծա-ռերի» փոխարեն Բագուն ներկայումս ունի հրաշալի մերձծովյան գրոտարան: Ծառադարձւած է «28»-ի անվան հրապարակը: Հիմ նադրւած և կատարւում են կուլտուրայի ու հանգստյան պար-կեր Լեռնային ուղիում, Լենինյան և Ձերթինակու ուղիներ-ում: Բացւած են Զրիսի և «Ռոտե — Յանե»-ի պարկերը, մի-ւրինք բաց են թողնում տարեկան տարեկան և հարյուր հազարու-միւր պրոլետարներ: Ներկա մոմենտին Բագուն 300 հեկտարից աւելի կանաչ ծառատունկեր ունի, ըստ միւրում այդ ծառատուն կերի կեսից աւելին գտնւում են հանքային — գործարանային սա-յուններում:

Սակայն, չնայած ծառադարձելու բնագաւառում ունեցած այդ հաջողութիւններին, Բաղխորհուրդը, Այնեմիթը, պրոֆմիու-թիւնները և մյուս կադմակերպութիւնները դեռևս քաղաքի ծա-ռադարձումն աւելի լայնորեն ծախարելու ասպարեղում չեն արել այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ է: Այդ տեսակետից Բագուն դեռ հետ և մնում Միութեան մյուս վերնորոններից, մասնաւորապես Դանրասից, միւրանդ մի շարք վայրերում (Գորլովկա) ներկայու-մըս արդեն քաղաքները ծառադարձելու համար մի նոր ձևի պայ-քար է առաջացել — կանաչապատ ցեխեր ստեղծելը և այլն:

Բազմի աշխատավորների կուլտուր — կենցաղային դրութիւն-նր բարելաւելու ամբողջ աշխատանքի մեջ՝ մեծ դեր է կատա-րում քաղաքի կուլտուր և մարքելու գործը լաւագույն կերպով կադմակերպելը: Մինչև այժմ կուլտուր փողոցային ցանցը հա-սել է 70 կիլոմետր, 1932 թվին սկզբին ունեցած 54,8 կիլոմետ-

րի դիմաց, միւր Բազմի կլիմայական և ջրի անհրաժեշտ պաշարի բացակայութեան պայմաններում, կարող է կուլտուր միացումն րի դարգացման դեպքում մեծ ոգնութիւն ցույց տալ քաղաքա-մերձ տնտեսութեան դարգացման համար:

1934 թվին կուլտուր և քաղաքի մարքման գործին անհրա-ժեշտ է արդեն բաւականին մեծ ուշադրութիւն դարձնել, քան այդ արվել է մինչև հիմա:

Բնակչութեան և քաղաքական եներդիւ մաստարարելու և քաղաքը լուսավորելու բնագաւառում վերջին տարվա ընթաց-քում մենք զգալի աճում ունենք: 1931 թ. ունեցած 31.000 արոններների քանակը 1933 թվին վերջին, հասել է 35,7 հազարի: 1931 թվին բաց է թողնւել 36 հազար կիլոմետր — Ժամ եներդիւ, 1932 թվին — 49,3 հազար, իսկ 1933 թվին — 59 հա-զար կիլոմետր Ժամ: Զգալի չափով աւելացւած է քաղաքի ար-տաքին լուսավորութիւնը: 1931 թվին կարելի էր թիւր աւելացել և կետ է յեղել, իսկ ներկայումս այդ կետերի թիւը աւելացել է մինչև 5500-ի: Վերջին յերկու տարվա ընթացքում հանգույցա-մերձ 64-ից աւելի կոմսյակներ են դրւած:

1932 թվին սկսած զգալի չափով վերախառնւում է կատար-ված քաղաքի ճանապարհային տնտեսութեան նկատմամբ:

1932 թվին սկզբին Բագում ասֆալտւած փողոցները չորս կիլոմետրից աւելի չեն յեղել, իսկ 1934 թվին սկզբին ասֆալտով պատած փողոցների յերկարութիւնը 20 կիլոմետր է կազմում: Քաղաքից դուրս տանող գլխաւոր ճանապարհների հետ միասին ասֆալտած ճանապարհների յերկարութիւնը 45 կիլոմետրից ա-վելի յե: Դրանցից մեծ մասն այն գլխաւոր գծերն են, միւրինք սպասարկում են Այնեմիթի փոխադրութիւնները:

Բազմի քաղաքային շինարարութեան ընդհանուր պլանի հետ միասին մոտիկ ապագայում ել աւելի մեծ արութեամբ պետք է դրվի փողոցների հետագա ասֆալտելու, հանքերի ներսում և հանքերի միջև յեղած ճանապարհների բարելաւման հարցը և այլն:

Բազմի աշխատավորների բարեկցութիւնը բարելաւելու հա-մար միջոց պաշարի ընդհանուր սխառմում հսկայական նշա-նակութիւն ունի առողջապահութիւնը: Բազմում առողջապա-հութիւնը, չնայած այն նաւածումներին, միւր ամենից առաջ ու-նենք սանիտարական — պրոֆիլակտիկ հիմնարկութիւնների բը նադարառում, արհեստանախնիք հետ և մնում այն պահանջնե-րից, միւր առաջադրւում են արդյունաբերութեան և քաղաքի բնակ-չութեան ամման կապակցութեամբ: Առողջապահութիւնը մինչև այսօր դեռևս չի ապահովում աշխատավորների նպաստակման, առաջին հերթին նաւթային նոր ուղիների սպասարկման խնդիր ները: Վերջին տարվա ընթացքում հիմնարկանոցների մահճակա-յների թիւը 2558-ից աւելացել է 3371-ի՝ գլխաւորապես հանքա-

գործարհային ուսյոնները ըստ իրական ողնութեան բարեկամման հետեւանքով:

Սակայն այդ աճումն եւ չի բավարարում աշխատատեղերի աճող պահանջներին: Այստեղից ամենայն սրութեամբ հիմնադարձեցային ու բուժարաններին նոր շինութիւններ կառուցելու հարցըն եւ առաջ դադրեց: Արտադրութեան մեջ կանանց լայնորեն ներգրավելն, եւ ամբողջ սուր կերպով առաջ ե բերում մատուցելն ցանցի զարգացման հարցերը: Մտուրային մահճակալները թիփր Բազմում 1931 թիփին 2685 մահճակալները ներկա մոմենտում հասել ե մինչե 5 հազարի:

Քաղաքի սանիտարական բարեկարգութեան հարցում ահագին նշանակութիւն ունի բաղնիքային տնտեսութիւնը:

Բազմի բաղնիքային տնտեսութիւնը՝ չնայելով մատաների կուլտուրական մակարդակի աճմանը եւ բաղնիքի նկատմամբ յեղած պահանջներին բարձրացմանը, հետ ե մնում քաղաքի կոմունալ տնտեսութեան մյուս ճյուղերից: Գոյութիւն ունեցող բաղնիքներն ինչպես իրենց տանիտարա՝ տեխնիկական դրութեամբ, նույնպես ե բաց թողնելու կարողութեամբ չեն համապատասխանում բնակչութեան պահանջներին:

Հետեւաբար, բնակիչներ, մենք հետադարձ եւ Բազմի բարեշինութեան նկատմամբ, բանվորների ե գլխավորապես նալթա գործների նյութական՝ կենցաղային սպասարկման բարեկամման նկատմամբ ունեցած նվաճումների հետ միասին չպետք ե մոռանանք այն մասին, վոր մեզ մոտ դեռ կան բազմաթիւ թերութիւններ, աշխատակութիւններ, հակասանիտարիայի տարրեր, մինչե իսկ մեր ամենակենտրոնական միողոցներում, այնպիսի խախտուակութիւններ մեր բաղնիքներում, վոր նկարագրել չի կարելի:

Ընդհանրաւ ուսյոնի բաղնիքը, վոր 1000 մարդու սպասարկելու հնարավորութիւն ունի, որական սպասարկում ե միայն 200 հոգու ե այն եւ մարդիկ մի գլուխ դալիս են, հանվում ե շտապ հազմում, վորովհետեւ իմանում են վոր տաք ջուր չկա:

Մինչեւ հետեւյալ կոնֆերանսը մենք պետք ե մոռանալու վերացնենք այդ թերութիւնները ե ձեռք բերենք բոլոր անհրաժեշտ պայմանները կուլտուրական կյանքի համար: Կուսակցութեան Բազմումն ու մեր կուսուսկումներն այդ կողմից պետք ե ամեն կերպ աջակցութիւն ե ողնութիւն հասցնեն Բազմորհրդին ու ռալխորհուրդներին, իսկ Բազմորհրդի ու ռալխորհուրդների ղեկավարութիւնը հալի առնելով անցյալի փորձը, թերութիւնները ե վերջին ժամանակի սխալները, պետք ե բոլշևիկյան աշխատանք ծալալի Բազմն սոցիալիստական որինակելի քաղաքի վերածելու համար:

Նալթա գործ-բանվորների ե Բազմի բանվորների նյութական կենցաղային սպասարկութեան բնագալաում մենք նվաճումներ ունենք մոչ միայն թլած ապարիդներում, մենք նվաճումներ ունենք ե առողջապահութեան բնագալաում, ե ժողովրդա-

կան լուսալորութեան բնագալաում: Բայց դրանց հետ միասին մենք ունենք շատ թերութիւններ, գլխավորապես ե առաջին հերթին առողջապահութեան գործում: Բազմն իր հակալական աճումով նալթային ծրագրի հակալական ծալալումով այսոր չի բալականանում այն տեմպերով, վոր մենք ունենք առողջապահութեան ծալալման գործում: Այդ առանձնապես վերաբերվում ե նոր նալթահանքերին՝ Կալային, Լոկ-Բատանին ե այլն: Յես կարծում եմ, վոր կոնֆերանսը պետք ե համապատասխան ցուցմունքներ տա Բազմին ե Բազմորհրդին հենց մոտ ժամանակներս այդ բնագալաում մեծ աշխատանքներ ծալալելու մասին: Ընկ. ՍՍԱԻՆԸ «Նոր պարագաներ՝ տնտեսական շինարարութեան նոր խնդիրներ» ճառում ասել ե, վոր. —

«Պետք ե հասկանալ, վոր մեզ մոտ բանվորների գոյութեան պայմանները հիմնովին փոլիլ են: Բանվորն այժմ այն չե, ինչ վոր առաջ: Ներկա բանվորը՝ մեր խորհրդային բանվորը ցանկանում ե ալլել բալարաբերով իր նյութական ու կուլտուրական բոլոր պահանջները ե պարենային մատակարարման իմաստով, ե բնակարանային իմաստով, ե կուլտուրական ու մյուս բոլոր պահանջներն ապահովելու իմաստով: Նա դրա կամար իրավումն ունի ե մեմ պարտալոր ենմ ապահովել նրան այդ պայմանները»:

Առաջնորդի այս ցուցմունքները մեզ համար ծրագիր են հանդիսանում ալլաբար մղելու Բազմի պրոլետարիատի բարեկեցութեան հետադարձ բարձրացման համար, Բազմն սոցիալիստական իսկական որինակելի քաղաք դարձնելու համար՝ արժանի Բազմի նալթա գործների հերոսական բանակին:

V.

Ա.ԶԳԱՅԻՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բանվորների նյութական ու կուլտուրական բարեկեցութեան աճման հարցի կապակցութեամբ պետք ե կանգ առնել աղալին՝ կուլտուրական շինարարութեան հարցերի վրա: 1928 թիփին ընդհանուր պարտադիր ուսում մտցնելուց, հետո հանրակրթական դպրոցում սովորողների քանակը զգալի կերպով բարձրացալ ե 1933 թիփի վերջին հասալ 88.031 հոգու, նույն թիփում թուրք յերեսների թիփը հասնում ե 27056-ի, կամ սովորողների ընդհանուր թիփ 31,7 տոկոսը: Նախադպրոցական ցանցը 1933 թիփին ընդգրկել ե 16.132 հոգու, 1929 թիփ 1821 հոգու գլմաց:

Առաջին հնգամյակի ընթացքում կառուցված ե 10 խոշոր դպրոց, վորոնց մեծ մասը լալադույն կերպով հարմարեցված ե պրոլետինիկական դպրոցի պահանջներին: Դրանցից առանձնապես աչքի յե բնկնում Ստալինյան ուսյոնի դպրոց՝ պալատը ե դպրոցները լեռնային ուսյոնում ու Արմենիքներում:

Այդ տարիներին կառուցված է կուլտուրայի յոթ պալատներ, փորձք Բաղվի պրոդեմաթիոսի պարձանքն էն հանդիսանում, կառուցված է դրքի պալատը:

Վատ է մեկ մոտ անդրադիտության վերացման դորձք: Կենտ կոմի փորձումը մենք չենք կատարել: Բաղվի քնակչության ան դրադիտության վերացումը լիովին կկատարվի միայն 1935 թվի մարտին:

1934 թվին կուլտուրական շինարարության բնագավառում խնդիրները կայանում են՝ նոր դպրոցների կառուցման, դրամատիկական նոր մեծ թատրոնի կառուցման նախագծեր մշակելուն, յերթնասարգության պարտի, 4500 հանդիսատես տեղավորող պետերկեհի, Կաթիր բանակի ու նախադրմի հսկա տան կառուցման, բանդորական յայն մասաների կինոսպասարկումը բարելավելուն մեջ:

Բաղվի, ինչպես և ամբողջ Արբրեջանի կուլտուրական շինարարության ծավալումն ընթանում է դասակարգային արված պայքարի պայմաններում: Կուլակային, մուսավթական, դաշնակցական, մենչևիկիական, մեծապետական և նաղիոնայնստական խորթ տարրերը ներս սողակելով կուլտուրական շինարարության առանձին ողակները, փորձել և փորձում են ներս խոթել թշնամական տրամադրություններ, իրենց թշնամական դադափա բախոտությունը, իսկ յերբմն ել պնասարար աշխատանք կազմակերպել:

Մի շարք դեպքերում կուլտուրական շինարարության առանձին տեղամասերում աշխատող կոմունիստները բախակախառի պղատ չեն, իսկ հաճախ ել կուրություն և հաշտփոդականություն են ցուցաբերում դասակարգային թշնամու նեղությունների հանդեպ:

Լուսծողկոմատի բջիջում վերջերս հայտնաբերված անդախտողմները լենինյան ազգային քաղաքականության խնդրում պարզ կերպով վկայում են անհրաժեշտությունն ել ամիկի մորի լեղացիայի յենթարկելու կուսակցական կազմակերպության զգաստությունը կուլտուրական և տնտեսական ֆրոնտում: Ուկրաինայի Կոմկուսի (բ) Կենտկոմի պլենումի փորձումը, «Պրամ-դա»-ի առաջնորդողն ազգային կուլտուրական շինարարության հարցերի նկատմամբ — առանձին սրությամբ են աշխատում քաշում կուսակազմակերպության զգաստության խնդիրը կուլտուրական շինարարության տեղամասում, լենինյան ազգային քաղաքականության համար մղվող պայքարում:

V.

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սեցնելով Բաղվի կուսակազմակերպության աշխատանքի դրության բնորոշման, անհրաժեշտ է նշել հետևյալը. —

1932 թվի հունվարի մեկին Բաղվի կուսակազմակերպությունն հաշվել է 40.347 անդամ. 1933 թ. հունվարի մեկին — 39.811 ան

դամ և թեկնածու, 1933 թվի նոյեմբերի մեկին — 31.921 անդամ և թեկնածու:

Կազմակերպության կազմի աղալիսի զգալի նվազումը բացատրվում է չորս հիմնական պատճառներով. կուսգտման կադակցությամը կուսակցության մեջ ընդունելության դադարումը, կազմակերպությունից կոմունիստների շարժումով (գյուղերում աշխատելու համար մորիլիզացիան, Արբրեջանի սահմաններից դուրս գալը), կազմակերպության կազմի հաշվառման ճշտումով, փոր առաջին անգամն է կատարվել 1929 թվի դրոմից հետո և վերջապես հաշվետվության չրջանում կուսակցությունից հեռացնելը:

Բաղվի կազմակերպությունն իր շարքերից մինչեւ 4000 հոգի յե ջոկել և փոխադրել գյուղերը՝ գյուղի աշխատանքն ամբաղընդելու համար: Կազմակերպության կազմի հաշվառումը ճշտելուց շատ «մեռած հոգիներ» են պարզվել, փորձնք ստուգման ժամանակ չգտնվեցան: Կուսակազմակերպությունից հեռացվածները նույնպես աչքի ընկնող թիվ են կազմում — 2000 հոգուց ավելի: Կուսակազմակերպության սոցիալիստական կազմում ել փոփոխություն և տեղի ունեցել: Յեթե 1932 թվի հունվարի մեկին արտադրության մեջ աշխատող բանվորների թիվը Բաղվի կազմակերպության մեջ 70,6 տոկոսն է կազմել, 1933 թ. հունվարի մեկին 71,6 տոկոս, ապա 1933 թվի հոկտեմբերի մեկին արդեն արտադրության մեջ աշխատող բանվորների թիվը կազմում է միայն 58,6 տոկոս: Այդ տեղի ունի ծառայողների տեսակարար կը յի միաժամանակ աճման հետ, փորձնք 1932 թ. հունվարի մեկի 16,3 տոկոսից մինչեւ 33,8 տոկոս, 1933 թվի հոկտեմբերի մեկին (համարյա թե կրկնապատկել և ծառայողների տոկոսն այդ ժամանակաշրջանում): Դա շատ լուրջ աղտանշան է. ինչպես յերբ-վում է, շատերը թերադնահատել, իսկ դուցե և բոլորովին չեն գրադվել կազմակերպության աճը, նրա կազմը կանոնավորելու հարցերով, անպատասխանատու յեն մերարելով կուսակցության մեջ ընդունելուն, բախակախառի ուշադրություն չեն դարձրել այդ հարցին, չեն ըմբռնել այդ հարցի նշանակությունը:

Այդ դրությունը պետք է ուղղվի ամենամոտ ժամանակներս՝ հենց կուսգտման ավարտելուց հետո և կուսընդունելությունն սկսելու մոմենտից, մանավանդ այն խնդիրների տեսակետից, փոր նշված են Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի թեղիտներում ընկ. Կազա ճովիչի զեկուցման ամիթիվ, «Ինչ ել փոր լինի, հասնել կազմակերպության կազմում արտադրության մեջ անմիջականորեն աշխատող բանվորների խիստ ավելացմանը»: Այդ հարցով պետք է գրադվեն մեր բոլոր կազմակերպությունները, ամեն մի կուսկոմ, ամեն մի բջիջ: Մինչեւ իսկ Բաղվի կազմակերպությունից զգալի չափով անդամներ գյուղական աշխատանքի ուղարկելը չեն կարող յերկու տարվա ընթացքում ավելացնել ծառայողների տեսակարար կշիռը յերկու անգամ:

Սեցած ժամանակաշրջանում Բաղվի արպրատում կարելի յե դուել չափազանց շատ լավ փորձումներ կազմակերպչական-

կուսակցական և մասսայական աշխատանքի բարեխառն հարցերի մասին, սակայն այդ վորոշումները չեն հասցվում մինչև տրամաբանական վախճանը, հետեւապես և հարկավոր արդյունքներ չեն տալիս:

Մինչդեռ դուք դիտեք, վոր մեր մնացած ամբողջ աշխատանքն ուղղակի կախված է կուս-աշխատանքի մակարդակից, վորովհետեւ վճռական ուժը, ընկ. Ստալինի արտահայտութեամբ՝ առաջատար ուժը, առաջատար սկզբունքը պրոլետարիատի դիկտատուրայի սխտեմում հանդիսանում է կուսակցութեանը: Յեւ յետեւ կուսակցական աշխատանքը վատ է դրվել, յետեւ համաստատական արարողութեան, ճշտութեան չի յեղել շարժման մեջ, ուժերի դաստիարակման մեջ, դեկտարութեան մեջ, ապա դրանով իսկ պետք է բացատրել 1932 թվի ամբողջ աշխատանքի ամօթալի արդյունքները: Կուսակցական աշխատանքի թերազնահատումը դեպի կուս - մասսայական աշխատանքը, իրենց ազդեցութեան են ունեցել 1932 թվի սլանների կատարման վրա: Վերջին ժամանակներս մեր կուսակցութեան կենտկոմը մի շարք վորոշումներ է ընդունել կուս - մասսայական աշխատանքը վերակառուցելու մասին. այդ վորոշումները բոլորն էլ մի նպատակ են ունեցել՝ արելի լայն ապահովել սոցիալարութեան դեկտարութեանը: Բազմի կադմակերպութեանը աշակցութեան և ունեւթեան է ցույց տվել քաղաքական կոմպլեքսայութեան դրոժում, վորոնք ամբողջովին և լիովին արդարացի են իրենց նշանակութեանը: Համկոմկուսի (բ) կենտկոմի վորոշումներում ուղադրութեանը բավականաչափ սրված է ստորին սղակներ ղերը կուսակցական աշխատանքի սխտեմում ուժեղացնելուն վրա: Այդ հարցի առթիվ մեզ մոտ շատ վորոշումներ կան, բայց դրանք միշտ չեն, վոր մինչև վերջը կիրառվում են կյանքում:

Կուսակցութեան ստորին ողակների կադմակերպող, դեկտարութի դերի ամբապնդումը վերջին տարիս ընթացքում կանգնած է յեղել Բազմի ամբողջ կադմակերպութեան ուղադրութեան կենտրոնում: Կուսակցական ստորին ստուր ողակ ունենալու համար մղած պայքարում վճռական դեր է խաղացել Համկոմկուսի (բ) կենտկոմի 1933 թվի հոկտեմբերի 31-ի հայտնի վորոշումը — «Յետում և բրիգադում տարվելիք կուսաշխատանքի մասին»:

Կուսակցական ստորին ողակն ամբապնդելու հարցերով ըդբաղվել է Բազմի ամբողջ կուսակադմակերպութեանը: 1932 թվի առաջին կեսում անց է կացվել կուսակցական ստորին ողակի Բազմի համաքաղաքային առաջին կոնֆերանսը, վորը հիմք է դրել դաստիարակչական խոր և սխտեմատիկ աշխատանքի և ստորին կուսակտիվի վերապատրաստման ու ոգնութեան ցույց տալու գործին:

Կուսակցական ստորին ողակը սկսել է դործնականում Բազմի կադմակերպութեան ամբողջ կուս - մասսայական աշխատանքի կենտրոն դառնալ:

Սակայն նկատված բեկումը բավականաչափ չի ամբապնդվել: Յեւ յետեւ 1932 թվի առաջին կեսը բնորոշվել է կուսակցական ստորին ողակի նկատմամբ ուղադրութեան ընդհանուր բարձրացումով, ապա 1932 թվի յերկրորդ կեսին արդեն այդ ուղադրութեանը թուլացել է զգալի չափով և 1933 թվի սկզբին այնպիսի դրութեան է ասեղծվել, յերբ մի շարք դեպքերում ինքն իրեն թողնված կուսիսմակները վատապես անդորոժութեան են մատնվել և մինչև բոլորովին իսկ ցրվել:

Հարկ չկա առաջացնելու, վոր այդ խիստ բացասական կերպով է արգել Բազմի կադմակերպութեան ամբողջ կուս - մասսայական աշխատանքի վրա: Յեւ չենց կուս - մասսայական աշխատանքի թուլացումը, կուսակցական ստորին ողակի թերազնահատումը, նրա դերի և նշանակութեան նեմացում — ցեխում, բրիգադում, կուսակցական ողակի թուլացումը ներքեւում — ցեխում, բրիգադում, դրոպայում, հերթափոխութեանում և այլն — 1932 թվի նախահանութեան սլանի թերակատարման կարեւորագույն պատճառները մեկն են հանդիսացել:

Ճիշտ չէր լինի կարծել, թե կուսակցական ստորին ողակի խնդիրների շուրջը վոչինչ չի արվել: Բայց սխալը կայանում է հենց նրանում, վոր նրա դերի ամբապնդման ամբողջ աշխատանքը սլանի կատարման համար մղվող պայքարին չի ուղղվել: Նախ չի համար տարվող պայքարի խնդիրների և կուս - մասսայական աշխատանքի բովանդակութեան անջատվածութեան ըստ յուրութեան այդ շրջանի ամբողջ կուսակադմակերպչական և մասսայական - քաղաքական աշխատանքի հիմնական սխալն ու կարեւորագույն թերութեան և հանդիսացել:

1933 թվի հունվարին Բազմի կադմակերպութեան ակտիվում ընկ. Բերիան ամբողջ սրտից ընդդէմ է կուսակցական աշխատանքի վերակառուցման ընդառնադրում հետ մնալը՝ նախ չի համար տարվող պայքարի խնդիրների համեմատութեամբ, վորի հետեւանքով նորից են դրվել կուսակցական ստորին և միջին ողակների քաղաքական հարցերը: 1933 թվին Բազմի կադմակերպութեան կուս - մասսայական ամբողջ աշխատանքի հարող վերադասումն և փոփոխման լայնագույն վերադասումն և հանդիսանում նախ չի տարեկան սլանի կատարումը:

Բազմի ամբողջ կուսակադմակերպութեան աշխատանքի, կուս - մասսայական աշխատանքի սղակտիկայի և 1933 թվին նախ չի համար մղվող պայքարի դեկտարութեան դրոժն են հանդիսանում աշխատանքի ողակատիվութեան ու կոնկրետութեանը, գեկկարատիվութեան և իրարանցման վերացումը:

Սնդիկ և դրված՝ ամենից առաջ պերակառուցել ամբողջ աշխատանքը, նրա ամբողջ բովանդակութեան այնպիսի, վորակողի տեխնիկայի սիրապետման, արտադրութեան լայնագույն կադմակերպման, միանձնութեան ամբապնդման և բոլոր բանփոխների ամբողջապես բորչեմիկայն ազդեցութեամբ և քաղաքական աշխատանքով ընդգրկելու հիմունքով՝ հասնենք աշխատանքի արտադ

ըողակաճութան աջակցի բարձրացման, վորն ապահովի նախկին պլանն վոչ միայն կատարումն, այլ և գերակատարումը:

Դրա կապակցութեամբ նախկին տնտեսութեան տեխնիկայի տիրապետման համար լայն աշխատանքի խնդիրն աջակցի սրութեամբ և կանգնել, ինչպիսիք յերեւել գլխաւոր չի յեղել:

Սնդիրը վայանում և նրանում, վորակողի կուսակցական յուրաքանչյուր անգամի ու թեկնածուի, յուրաքանչյուր բանորի գիտակցութեամբ մեջ արմատացւի տեխնիկայի տիրապետման համար, տեխնիկական միջոցներով տիրապետման համար պայքարի վճարական նշանակութեամբ:

Այդ տեսակետից մեր կուսակցական ստորին և միջին ողակները, մեր կուսակցականներն ու բջիջները կոչւած են ինչ խոշորագույն գեր խաղաղութ:

Ահա թե ինչու իր ամբողջ հասակով գրւել և կուսակցական ստորին ողակների ամբողջման մասին, ստորին կուսակցական պիւնների կազմերի վերանայման և ընտրութեան մասին, նրանց դատարարակելու և վերադարձնելու մասին ծախսւած աշխատանքի հարցը: Ծառացել և աջակցի տիպի ստորին կուսակցական աշխատանքի պատրաստելու և դատարարակելու խնդիրը, վորը գործնականում իսկական առաջատար մարտիկ լինի տեխնիկայի տիրապետման պայքարում, վոր իրոք մասնակցի իսկական քաղաքական դեկաւարն ու կազմակերպւելը լինի:

Դրա կապակցութեամբ 1933 թ. ոգտատուն և սեպտեմբերին Բազմի ամբողջ կազմակերպութեանում կուսակցական պիւնների և խմբակազմակերպւելների կազմի վերանայում և կատարելը:

Կուսակցական պիւնների և խմբակազմակերպւելների սկսեցին առաջ քաշւել տեխնիկային տիրապետող և աշխատանքի բարձր արտադրողականութեան ունեցող առաջավոր կոմունիստ-հարկաւ ծախններ:

խմբակազմակերպւելների և կուսակցական պիւնների միջից սկսեցին աճել նախկին համար մղւող արագ բարձր առաջատար կազմակերպւելների կազմեր, ուժեղացել և բոլոր բանորներին բոլջե-վիկայն ազդեցութեամբ և քաղաշխատանքով ընդգրկելու գործը:

Դրանց շարքում և վոչ միայն Բազմի, այլև շատ ուրիշ կազմակերպութեանների սեփականութեան դարձած քաղաքացիի նախաձեռնող ընկ. Գրիգորյանը:

Դրանց շարքում և Բազմի ամբողջ կազմակերպութեան մեջ լայն կիրառում ստացած քաղհեթմաթիւութեան հեղինակ ընկ. Նաւումովը:

Նախկին տնտեսութեան տեխնիկական տիրապետելու, արտադրութեանը լայնագույն կերպով կազմակերպելու համար տար վոչ պայքարի առաջավորների շարքերում են գտնւում աջակցի մարդիկ, ինչպես որինակ՝ ստանտները և ազդեցատներն աշխատելու ընթացքում հանձնելու գործի հեղինակ Վլադիմիր, վորը կանգնել և Սորհրդային Միութեան լայն բանորական մասնակց-

րին ծանոթ իդոտովի շարքում, ինչպես Ալեքսեյովը (Լենինյան ուսյուն, հորափորման յերկրորդ ցեխ № 808 նախահոր): Դրանց շարքում և Բազմի սահմաններից շատ հեռու կիրառում գտած հերթափոխական պլանափորման նախաձեռնող ինժեներ Պուրպուրովը:

Բազմում կուսակցական ստորին և միջին ողակի աշխատանք ների գրական վորձի ուսումնասիրութեան և կազմակերպելը: Հաւաքւած վորձը խմբակներին և բջիջներին աշխատանքի տանակ ուրիշներ: Հաւաքւած վորձը հատուկ ժողովածուի հրատարակման միջոցով արվում և Բազմի բոլոր կուսակցականներին ու բջիջներին:

Կուսակցական աշխատանքի ընդհանուր ծախսւած կապակցութեամբ կանգնել և մի շարք կուսակցական կազմակերպութեանների ճիշտ կազմակերպչական կառուցւածքի հարցը:

Փոխւել և վերանայւել և կուսակցական կազմակերպութեանների կառուցւածքը հորափորման, շահագործման և խոլիացւելի մեջ: Վերանայւել և հերթափոխական կազմակերպւելների ինստիտուտը, վորն ըստ էութեան նախահորի աշխատանքը բարդացնող մի ավելորդ վերնաշինք և յեղել:

Վերանայւած և Բազմի Սպարտնկերութեանների Միութեան, մեխանիկական գործարանների, էլեքտրականների կուսակցական կերպութեանների, միլիցիայի ողակների, բանառարարման բաժնիների և այլն բջիջների կազմակերպչական կառուցւածքը:

Կուսակցական կազմակերպութեանների (կազմակերպչական կառուցւածքի ճշտումը վճարական գեր և խաղացել ցելում, բրիգադում, հերթափոխութեանում և գրուպայում կուսակցական ուժերը ճիշտ կերպով դասափորելու գործում:

Սկսեց ավելի թույլ տեղամասում բաժան - բաժան յեղած կազմակերպութեանների կուսակցական ստորին ողակների ղեկաւ վարութեան ավելի լայն կազմակերպելու համար - կուսակցական կերպւելների ինստիտուտ և ստեղծւած:

Աղբիւրկուսի (բ) Կենտկոմն ու Բազմի կուսակցական պիւններ են կարգել Աղբիւրում, հեռավոր հաստիւղութեաններում, Բազու - Բաթում նախկինցում, ներհանրային յերկաթուղում և Վոլոկանայում:

Կուսակցական կազմակերպւելների ինստիտուտը բախականապի բարելաւել և առանձին բաժան - բաժան յեղած կուսակցական կազմութեանների սպասարկումը, վորոնք հաճախ իրենցից յուրահատուկ «արջի անկյուններ» են ինչ ներկայացնում:

Հատուկ հետաքրքրութեան և ներկայացնում բջիջների վրա ունեցած դիֆերենցիալ ղեկաւարութեան պրակտիկան:

Հրաժարելով ընդհանուր ղեկաւարութեան և բոլոր կազմակերպութեանների համար ընդհանուր վորոշումներ կապացնելու պրակտիկայից, Բազմում լայն կիրառել և առանձին ստորին և միջին կուսակցական ուսումնասիրութեան պրակտիկան:

Ներքին աշխատանքների ղեկավարենցիալ ուսումնասիրություն կարգով
Բարձրագույն մոտ 80 աշխատանք կոչված «արժի անկյուններ» և հարյուր
բերել:

Դրանց շարքումն են այնպիսի բժիշկներ, ինչպիսին Ժիրույ կղզիում բժիշկը, Վրոյ յերկար Ժամանակ բուրբուրին մոռացվել և կուսակցութեան Վորոշիլովին ուսկումի կողմից և ըստ յերևուցիին իրենից ներկայացնում եր «վայրենի բժիշկ»:

Աղբիւբարեւտիւ և Ագղորարանսի բժշկները, վորոնք վոչ միւ
ախն չենն պայքարել անտնտեսաւարության, հաւիշտակոմաների,
ընտանեկանության, փոխադարձ յերաշխիքի և ալլ խայտառա-
կությունների դեմ և ալլ, ալլ և իրենց շարքերում ունեցել են
կոմունիստներ, վորոնք ըստ գործի ելության զլխաւորել և քա
ջալերել են ապարատում տեղի ունեցած խայտառակությունները :

Դրանց չարքում են Հողփողկոմատի, Մասնաշարժի, Աղբորա-
բակտրակատրոնի և այլ բժշկական: Այդ բոլոր բժշկական
ներատրակտրակտրոնի և այլ բժշկական և ռատրակտրոնի հատուկ մոտրոնի են
ընդունել: Իրականում միջոցառումներ նշել դրանց ամբարտրոնի
և առողջարտրոնի համար:

ԲՅԻՆՆԵՐԻ ԳԵՖԻՐԵՆՆԵՐԿԱՆ ՈՒՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՍԱԳՏԱՐԻ-
ԿՈՒՄՐ ԱԿԱՏԱՆՉՈՒՄ ԵՐ, ՎՐՈՒԲԵՈՂԻ ԲԱԶԼԻՄԻՆ ԵՆ ՈՒՅԻՐՈՒՄՆԵՐԻ ՍԱԿՏ-
ՐԱՄԱՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵՉ ԳՐԱՎՄԻՒ ԼՐԱՅՆ ԱՐԻՏԱՀԱՐԱՄԻՒՔԱՅԻՆ ՄԵՐԻ
ՄԻԱՐ:

1933 թվի մի չարը ամիւնների ընթացքում տարված սոցիալ-
լիստատկան մրցութիւնը յերեք վառերիքային հակահերի — Բա-
գուս — Դոնբաս — Դորոգոյաի միջև հակալական արշավանք ե դար-
ձեւ պրաններէ կատարման և գերակատարման համար :

Գործարանների, ցեխերի, սարքավորումների և հերթափոխութիւնների միջեւ ծախարկած սոցմրցումն Անդրէրկումի և Ադրբեյկանի (ը) Բազմումի փոխանցիկ դրոշի համար՝ հակայայան դրամակի ընթացքում պահում էր և խաղացել: Բազմումի դրոշը, փոր յեղար Ժամանակի ընթացքում պահում էր և Պատրիարքի անկան դրամանի ընթացքում, 1933 թվին անցնում է Ստալինի անկան դրամայանի ընթացքում, փորոնք լավագույն ցուցանիշների յեն հասել իրենց աշխատանքում:

Նաովթի համար միմիայն պայքարը, կուսմասնաշարժական ամբողջ աշխատանքի վերակառուցումը վերջին տարվա ընթացքում բոլին վիկյան ինքնաքննադատության լաւն ծաւալման նշանաբանի տակ է ընթացել :

Բազմի կազմակերպությունն ակտիվությամբ բուլչեիկյան վերելքով եւ բուլչեիկյան ինքնաճննադատությամբ ե պատասխանել Սիրեցով — Լոմինաճեյի անսկզբունք բովկ կազմած աջ — «ճախ» տարրերի աջն փորձերին, վրոնք ցանկացել են գրոհել կոռւսկցութան գլխավոր զժին:

Գրուպովչէնայի և ատամանչէնայի դեմ մղվող պայքարում
հազարի կազմակերպովչուկներ թուղեվիկյան լինքաքննարարտու-
թյան լաշն ծավալման որինտրնեք և ցույց տվել: Բուղեվիկյան

ինքնաքննադատության ներդրութեան որինակ է հանդիսանում — ընկ. ՄՍՍԼԻՆԻ վեց ցուցմունքները իրացման մաստայական ստուգումը: Բավական է հիշեցնել, Վոր ինքնատուգողական բրիգադներում, Վորսկիք Բազմում կազմվել էին 1700, ակտիվ չեբայով մասնակցել են 22-131 հոգի:

Մասսաների ակտիվութեան աճն իր կոնկրետ արտահայտութեանն եւ դառնում հատկապէս կուսորդաների ընտրութեաններէ ժամանակացրժանում :

Ստեփանն այս տարվա հաշվետու - վերլուծական կառավարողի աղբյուրներով, մասնատվողի աղբյուրով հաշվարկվող վերջի հետ միասին և մի շարք բացառական մոմենտներ են տալիս :

Հայկեստու - վերընորական կամպանիայի կարևորագույն թե-
թույթյունների թվինն են վերաբերվում կուսակցական ստորին ու-
ղանների կազմի մեջ ընդգրկված արտադրության մեջ աշխատող
բանվորների տոկոսի խիստ անկումը — 1932 թ. հունվարի 1-ին
կազմը 65,8 տոկոսն էր, 1934 թ. հունվարի 1-ին 51,2 տոկո-
սի :

սի: Բոլոր կոմունիստներին կուսակցությանը ընդգրկելու համ-
կուկուսի (բ) Կենտրոնի կարեւորագույն ցուցմունքը չի կատար-
ված: Կուսակցությունից զրույթ չունեցողներն ահա և անբա-
վարաբ և չի ապահովում այն խնդիրների կատարումը, վերոն-
դրյալն են Ադրբեյջանի կուսակազմակերպության առաջ:

Չնայած կուսուսուցմամբ ընդգրկված կոմունիստների թվի աճմանը, դեռևս կուսակցության անդամների և թեկնածուների զգալի մասը մինչևի վերջին ժամանակներս կուսուսուցման ցանցից դուրս և դառնում:

յից դուրս ե գտնվում: Ընկ. Բերիայի նամակը և Համկոմկուսի (բ) Անդրեյեիկովի վորոշումը Բաթալի կուսուսասլորության հարցի մասին, կոչված Կուսլուսասլորության անդալարար դրությամբ, արդեն 1933-34 ուսումնական տարվա սկզբին մեծ խթան են ծառայել կոմունիստ ներին ուսուցմամբ ընդգրկելու գործում, ուսուցման վորակը բարձրացնելու և պրոպագանդիստներին լավ կադրեր ընտրելու գործում:

գործում:

Կուսուսուցման ծախսերն են նրա վորակի բարձրացման գործում հիմնական թերութիւնն և հանդիսանում պրոպագանդիստ ներքի կադրերի աճեցման, նրանց վերապատրաստման և վորակի բարձրացման նկատմամբ սխտեմատիկ աշխատանքի բացակայութիւնը: Չնայած, վոր պրոպագանդիստների ընդհանուր թիւը 1932-33 ուս. տարում 357 հոգուց — 1933-34 ուս. տարում 1309 հոգու չէ հասել, այնուամենայնիւ պրոպագանդիստների այլ աճած կոնտիդենտն է վիճակի չէ բավարարելու կուսուսուցման աճող ցանցին և վորակյալ պրոպագանդիստների կադրերի պահանջներին:

Սուր կերպով և դրված կուսուցանողությամբ ցանցը դրամ-
կանությամբ և ուսումնական պիտուկներով բավարարելու հար-
ցը, նախանշանդ աղգարին լեզուներով:

Թուրքերեն լեզվով հիմնական կուս - դասադրերից հրատա-
րակված են միայն «Լենինյան ուսուցում»-ի առաջին և յերկրորդ
մասերը և ինքուրովի — «Բաղդրադիստություն» քաղաքի կուս-
ցանցի համար: Բայց այդ դասադրերը ևս հրատարակված են
մեծ ուշացումով, անբավարար տիրաժով և խոչընդոտյն անաղ-
նեքով:

Բաղվում բոլոր տեսակի կուսուսուցման ցանցով ընդգրկվ-
յաժ են 24.187 կուսանդամ և թեկնածու:

Կուսուսուցման ցանցով Բաղվում ընդգրկված են 591 կոմյե-
րիտական: Անկուսակցական ակտիվ կուսուսուցմամբ Բաղվում
ընդգրկված է 8.215 հոգի:

Կուսգրման նախադասորատությունը չարժեք է կուսակցա-
կան և պրոլետարական մասնասնրին, բարձրացրել և նրանց հետա-
քրքրութունը դեպի կուսուսուցումը, դեպի կուսակցության կա-
նոնադրության, ծրագրի, պատմության և ընթացիկ քաղաքակա-
նության ուսուսնաախրությունը:

Ոնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի հետադադում էլ
այնի լի վճռական պայքար տարվի տեսական և քաղաքական
ուսմունքի թերազնահատման դեմ, հանուն Համկուսկուսի (ք)
Կենտկոմի՝ բոլոր կոմունիստներին քաղուսուցմամբ ընդգրկելու
մասին տրված հրահանգների անպայման կատարման և ամենա-
մոտ ժամանակով վճռական բեկման հասնել մեր աշխատանքի
նաև այդ պատասխանատու տեղանառում:

1933 թվի ընդունվում է ամենից առաջ վոր միայն բժիշկների
և ռադիոների ղեկավարության և ամբողջ աշխատանքի ձեռնարի
ու մեթոդները վճռական փոփոխությամբ, այլև ամբողջ կուս-
անտեսական, պրոֆիտութեական և այլ աշխատանքների բովան
դակության վճռական փոփոխությամբ:

Նոր վոր, վոր 1933 թվին Բաղվի կազմակերպության ամ-
բողջ աշխատանքի հիմքն է հանդիսացել, վորը բուլչեիկյան հաս-
տատակամությամբ արմատացվում և կենսադործվում է կուսակ-
ցության Արդյունքի կողմից, վորը վերացրել է ըստ մյուսից
1932 թվին նախի համար մղվող պայքարի դործում տեղի ունե-
ցած ղեկավարության անկոնկրետությունն ու դեկլարատիու-
թյունը, Բաղվի բուլչեիկների համար ապահովել է 1933 թվին նախ
թահանության պլանի հաջող կատարումը:

Ամբողջ յերկրի և մասնավորապես Բաղվի կազմակերպու-
թյան առաջ կանգնած խնդիրները 1934 թ. նախի պլանները կա-
տարման համար մղվող նրա պայքարում էլ այնի լի բարձր պա-
հանքներ և դնում կուսակերպարությանը:

Ընկ. Կազանովիչի — 17-րդ կուսահամագումարում կազմա-
կերպչական հարցերի մասին արվելիք ղեկուցման առթիվ Համ-
կոմկուսի (ք) Կենտկոմի թեղիներում արվում է, վոր:

«2-րդ հագամյակի հիմնական խնդիրները — կապիտալիստա-
կան երևանքների վերջնական վորջնացումը, եկոնոմիկայում ու
մարդկանց գիտակցության մեջ կապիտալիզմի մնացորդների հաղ-
թանքը»:

Թահարումը, նորագույն տեխնիկական բազայի հիման վրա ամ-
բողջ Ժողովրդական տնտեսության փերախառուցման ամբարտու-
մը, նոր տեխնիկայի և նոր ձեռնարկությունների յուրացումը,
գյուղատնտեսության մեքենայացումն ու նրա արդյունավետու-
թյան բարձրացումը — ամբողջ արվությամբ հարց են դնում բո-
լոր բնագավառներում աշխատանքի փորակի, առաջին հերթին
կազմակերպչական — դործական ղեկավարության փորակի բարձ-
րացման մասին»:

Այդ թեղիներում մեծ ուշադրություն է դարձվում ուղեա-
տիվության, մեծ կոնկրետության, պարզորոշության, յուրաքան-
չյուր առանձին տեղանառի համար անձնական արվի մեծ պա-
տահանատվության, այս կամ այն ընկերվ առաջ դրված ամեն
մի առանձին հարցի վրա, այսինքն գլխավոր ուշադրություն է
դարձվում հենց կուսաշխատանքի մեթոդներին և ճկունությանը,
կենտրոնական կոմիտեից սկսած — կուսակցական ապարատնե-
րի դոյություն ունեցող կառուցվածքը փերացնելու, նոր բաժին
ներ ստեղծելու և ԿՎՀ — ԲԳՏ արմատական փերակառուցման
վրա: Դժբախտաբար մի շարք ընկերներ այդ թեղիներին ԿՎՀ-
ԲԳՏ փերակառուցման փերաբերող մասը բախկանաչափ պարզ
չեն հասկացել և առում են, վոր իբր թե այժմ էլ հարկավոր չե-
վերահսկիչ Հանձնաժողովը, հետևյալսես և կարելի չե անպա-
տիժ կերպով աշխուղակություններ անել, վորովհետև այլևս
վոր վոր չկա, վոր դուքս անի մեզ կուսադրերից (ծիծաղ): Ոնս
քըն այդ մասին չե, ընկերներ:

Վերահսկիչ Հանձնաժողովի փուլցիաները հարմարեցվում են
աշտուրյա որվան խնդիրներին, այսինքն՝ դիֆերենցիացիայի յեն
յենթարկվում, ստեղծվում և խորհրդային և կուսակցական փե-
յենթարկվում, ստեղծվում և խորհրդային համագումարի կողմից բնարը
րահակողություն՝ կուսակցության համագումարի կողմից բնարը
ված ղեկավարներով: Ըստ յերեկության, յերը կարող են այս
թեղիները, ուշադրություն չեն դարձնում այս թեղիների վեր-
ջակորությանը, վորտեղ արվում է, վոր կենտրոնը և խորհրդա-
յան ղեկավարը որդաները, չնայելով անձերին, այնի լի խիստ կեր-
յին ղեկավար որդաները, չնայելով անձերին, այնի լի խիստ կեր-
պով են տուժի յենթարկելու և պատասխանատվություն են պա-
հանելու՝ աշխատանքի համար և խիստ պատասխանատվության
են կանչելու կուսակցական ղեկավարին խախտման համար:
են կանչելու կուսակցական ղեկավարին խախտման համար:
են կանչելու կուսակցական ղեկավարին խախտման համար:
են կանչելու կուսակցական ղեկավարին խախտման համար:
են կանչելու կուսակցական ղեկավարին խախտման համար:

Կազմակերպչական հարցին, յենթե հիշում եք, Լենինը հակա-
յական նշանակություն է արվել մենչիվիկների հետ ունեցած մեր
տարաձայնությունների հենց առաջին լակ որից: Կանոնադրու-
թյան մշակման որից կազմակերպչական հարցն առանձնացել է,
առաջ և մղվել, վորովհետև կազմակերպչական հարցը, հանդի-
տալով յենթարկվող հարց, համենայն դեպս ունի վճռական նշա-
նակություն: Գիշ և լավ վորոշումներ ընդունելը, քիչ և լավ դր-
ութթ ունենալը, պետք է կազմակերպել դրա կիրառումը կյան-

քում, պետք է կապահովել ընդունված վորոշումների կենսագործումը, կարողանալ դասավորել մարդկանց, պահանջել պատասխանատվություն և այլն: Իրա համար ել, ընկերներ, Բազմի Կոմիտեի ամբողջ աշխատանքը, վոր ընթացել է վերջին տարում, կուսակցության կենտրոնի հայանի վորոշումները, Անդրյակովի կուսակցական շինարարության վերաբերյալ մի շարք վորոշումները հետո, ընթացել է միայն այս տեսանկյան տակ, նախկին վերաբերվող պլանի և մյուս հիմնական տնտեսական ցուցանիշներին հաջող կատարումն ապահովելու տեսանկյան տակ: Իրա համար ել յես հարկ եմ համարում աջատեղ բերելու բոլոր թվերը, փաստերը, ինչքան և յերբ են հրավիրվել խորհրդակցությունները, ինչքան խմբակներ ենք պատրաստել, ինչքան սեմինարներ ենք անցկացրել, հանձնաժողովներ և այլն: Չե՞ վոր դատվում են վոչ ըստ ընդունված վորոշումների քանակի, այլ դատում են ըստ այն բանի, թե ինչպիսի արդյունքներ ե տվել մեր կուսակցական աշխատանքը: Առաջիկա, այստեղ ուր 1933 թ. աշխատանքի արդյունքներն այսպես են — նախկին վերաբերյալ պլանը գերազանցվել է, հետևյալաբար կուսակցական աշխատանքը դրված է յերել առավել կամ նախը չափով լավ:

Սակայն դրանով չի կարելի սահմանափակել. մեր թերությունները չափազանց շատ են, մեզ մոտ անառողջ յերեուցիներ գեու շատ կան: Այդ անառողջ յերեուցիների շարքին կարելի յե վերադրել մեր տնտեսական և խորհրդային ապարատների առանձին բջիջներում նացիոնալիզմի տարրերի, ինչպես տեղական, այնպես և մեծապետական նացիոնալիզմի արտահայտությունը: Վերջերս մեծապետական շովինիզմի արտահայտության փաստ ենք ունեցել Շմիդտի անվան գործարանում թուրք և հայ բանվորների նրկատմամբ և այլն:

Մենք գործարանում կուսերում նորացրել ենք, աջատեղ կուսակցության ռաջկոմն ել մեծ աշխատանք է կատարել և Բազմի Կոմիտեն ռաջկոմի վորոշումներին հավանություն ե տվել:

Յերկու — յերեք ամիս առաջ մենք մեծապետական շովինիզմի արտահայտության փաստ ենք ունեցել «3-րդ ինտերնացիոնալ» տպարանում, յերբ թուրքական բրոշյուրների տպագրությունը դիտմամբ հետազել են և ժամանակին չեն տպագրել:

Իրա հետ միասին մենք վոչ պակաս բնորոշիչ փաստեր ենք ունեցել Լուսժողկոմատի բջիջում և ապարատում: Ներկայումս մենք ձեռք ենք գարիլել այդ գործին և վորոշել ենք Լուսժողկոմատն ամբողջին կուսակցական աշխատողի, Բազմի Կոմիտեի քարտուղարները մեկի հաջվին՝ ընկ. Հասան Ռահմանովին: Հարկավոր ե սակ, վոր ընդհանրապես Լուսժողկոմատը կուսուրակա հիմունքներով բաղկանալու ուղարկություն չի դարձրել, թեկուզ դատարկարանությունները, Փրոդարանությունները և ընդհանրապես հայտարարությունները չափազանց շատ են յիդել: Բարեհաջող չեն յեղել գործերը Լուսժողկոմատի բջիջում:

Մենք տուգել ենք «Կոմունիստ» (թուրք.) թերթում տպված Յակովլևիին մեծապետական շովինիզմի մեջ մեղադրող հոդվածը և պարզվել է, վոր այդ մեղադրանքը տեղական նացիոնալիզմի և հետամնաց տրամադրությունների անպայման դուտ նացիոնալիստական բնույթի արտահայտությունն է: Լուրջ ուղարկության տակալն յե արտիստների միջև առաջավոր, աճող թուրքական ուժերին հետապնդելու, անդիստանալու, վարկաբեկելու փաստը և այլն:

Յերդիչ Բյուլբյուլին, վորի համար կառավարությունը դրամ է ծախսել և ուղարկել իտալիայում տպրերու, վորն այնտեղ վատ չի կատարելադրվել, և վերադարձել Ադրբեյջան, — ծաղրել յեն յենթարկում: Տեղական նացիոնալիստները նրան աճաղրել յեն յենթարկում: Տեղական նացիոնալիստները նրան աճաղրել են. «Դու առաջ լավ եյիր յերդում, իսկ այժմ ձայնդ կորցում ես»: Պարզ է, վոր տվյալ դեպքում մենք գործ ունենք ամե նախկին տեղական նացիոնալիզմի արտահայտության հետ:

Այս ամենը, — Ուկրաինայի և Բելուսիայի կոմկուսների կենտրոնների վորոշումների, մեր կուսակցության կենտրոնի մի շարք վորոշումների ու մեր կուսակցության 16-րդ համագումարում ընկ. Ստալինի դրոշմների լուսարանում թամբ, — վերաբերում են տեղական նացիոնալիզմի ակտիվացման մասին:

Յեթե մենք ախոր մեծապետական շովինիզմի առանձին արտահայտություններ ունենք, ապա մենք մոչ մի կերպ չենք կարող մեր աչքերը փակել այն բանի նկատմամբ, վոր վերջերս տեղամեր նացիոնալիզմը, առանձնապես թուրքական նացիոնալիզմը կան լիակատար և, իրեն ավելի լիակ յե ցուցաբերում, վոր տեղական նացիոնալիզմի դեմ յերբմեն, դժբախտաբար բաղկանալու փայտը չի մղվում:

Տեղական նացիոնալիզմը միշտ չե, վոր առանձին ողակներում ու առանձին տեղամասերում պատշաճ հակահարված ե ստարում: Ուստի խոսելով կուսակցության շինարարության մասին, յում: Լուստի խոսելով կուսակցության աշխատանքի մասին, մենք բոլջիվիկներս խոսելով կուսակցության աշխատանքի մասին, մենք բոլջիվիկներս յում և առաջ պետք է մեր շարքերում տարվող ինտերնացիոնալ դատարարական մասին խոսենք: Մենք միակ ինտերնացիոնալ կուսակցություն ենք հանդիսանում, պրոլետարիատի կուսակցությունը, վորը կոչված է համաշխարհային պրոլետարիական ցուցումը, վորը կոչված է ամբողջ յերկրի վրա անդաճեղատվությունը գեկավարելու, ամբողջ յերկրի վրա անդաճեղատվող հասարակությունն ստեղծելու: Մենք, — Համամիութենական կուսակցության կուսակցությունը — Յերբորդ ինտերնացիոնալի հիմնական սեկցիան ենք հանդիսանում, վոր պրակտիկ կերպով անդաճեղատվող հասարակություն կառուցելու խնդրն է յիրադրում և դրա համար մենք պետք է անխնա, անողոր յիրադրում և դրա համար մենք շարքերում (ծափահարություններ):

Մեկ, ձեռք հետ միասին, բուլճարիկ - մարքսիստ - լենինյանն էր իսկ համար, բավականաչափ պարզ է, մեր ազգային հարցը մեր քաղաքականությունից մեկ չերբեք չի գրավել և չի յիշ կարող լինք նուրույն տեղ գրավել: Ազգային հարցը միշտ ստորադասված է դատավարդային պայքարին հարցերին պրոլետարական հեղափոխությունից և պրոլետարիատի գլխատառուրայի հարցին: Զի կարելի ազգային հարցը սխալ մտաբերել մի ինչ մեր լենինություն, ինքն իրեն դոհացնող հարց:

Յեւկ մեր պայրամաններում, Աղբրեջանի պայրամաններում, իսկ առանձնապես րապմադդի Բազմի պայրամաններում պաշտօրը, նուցիտնայիլովի դեմ, պետք է դրվի թուլեկիկյան լենինյան — ստալինյան սկզբունքային բարձրության: Աղբալին հարցնելով լենինյան — ստալինյան զծից թեկուր մաղաչամ անգամ չեղել — դա նշանակում է մեր կուսակցությունից կտրվել: Մենք պետք է չի կացած յերկաթով դադենք, արմատախիլ անենք նուցիտնայիլովի արտահայտության ամեն տեսակի տաղրերը նախ և առաջ մեր չարքերում:

Ահա դարձյալ մի փաստ: Այսօր Կենտրոնի շենքի մոտ ինձ մոտեցել և թուրք տաղանդավոր գերասաններից մեկը — Յադուր Ռիզաշևյը, վոր լավ յերգիչ և և մեծ ապագա ունի, և ասում է, թե ինքը ինձ է ուղարկում: Հարցնում եմ ի՞նչումն և բանը: Խրնդ-բում է, վարպետի յես ունեմ նրան Մոսկվա գնարու: Պարզվում է, վոր նա յեղ նույնպիսի հետապնդման և յենթարկվում, ինչպես Բյուրջյուրը, միայն նրա համար, վոր նա ուռաներն լեզվով բեմադրվալ «Պիկովայա դամա» ուղերադում հաջողությամբ յե-լույթ է տնենում և այլն: Ահա թե ինչ աստիճանի լիտիության, ինչ աստիճանի գարշելիության և հասնում նացիոնալիզմի արտա հայտությունը մեր առանձին ընկերների միջև: Ի մեծ նախա-տինք մեղ, աղբյուրի արտահայտությունները տեղի յեն ունե-նում վոչ թե անկուսակցականների կողմից, այլ մեր կուսակցա-կան առանձին ընկերների կողմից, վորոնց վարքադիմը մենք պետք է հատկապես քննարկենք: Այս փաստերն այն մասին են խո-տում, վսր հիմնական տնտեսա — քաղաքական կամպանիաների վերաբերյալ կուսակցության առաջադրանքները կատարելու Փը-րոնտում վատ չաչխատելով, մենք անբավարար ուշադրություն ենք դարձրել դադափարական Փրոտնի: Մեր կուսակադակերպու-թյունները, մեր ռալյոմները թույլ են ալխատել այդ տեսակե-տեց: Յես համարտացած եմ, վոր Բազմի կոնֆերանսն իր վորո-շումներում առանձնակի սրելթյամբ կընդդի նացիոնալիզմի դեմ պայքարելու հարցերը: Պետք է վերջ տալ այն մի շարք փթած ավանդությունների, վորոնք խորին ցավակցությամբ, ի մեծ ա-մոթ մեղ, տեղ են ունեցել և չեն ուղղվել ժամանակին առանձին ղեկավարների կողմից: Լուսժողկոմատը և այժմ կուստուրական Փրոնտի ղեկավար պոստերում դրված բոլոր ընկերները պետք է մտքիլիպացիայի յենթարկեն բոլոր կուսակցական ուժերը և ան-

Չոք պաշար սկսեն աշնայիսի անթույլատրելի և խայտառակ յե-
րեւոյն թննելի դեմ, պարոնք բոլորովին անհամարժեք յեն:

Միայն բոլշևիկիկյան զգաստության պարճանի դեպքում, միայն մեր շարքերի միաձուլուծյան դեպքում, բոլշևիկյան բարձր ստորկայան սկզբունքախուծի դեպքում, միայն ամեն տեսակի թեքումների մեծադիտական և տեղական շովինիզմի տրամադրություներին դեմ անողորարար պայքարելով, մենք կարող կլինենք կատարել այն բոլշևիկիկյան առաջադրանքները, զիդ դնում և մեր առաջ կուսակցությունը:

Ընկերներ, Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմը 1933 թվի դեկտեմբերի 5-ին քննության առնելով Ազնեվթի Հարցերն, իր վերջնական վերջին կետում գրել է.— «Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմն, Անդրյերկամի, Ադրկոմկուսի (բ) Կենտկոմի և Բագկամի, ամբողջ Անդրկովկասյան կուսակազմակերպության, Ադրբեջանի մավթարդյունաբերության տնտեսական, ինժինեռա — տեխնիկական աշխատողների առաջ վարչես սարտական խնդիր դնում է — 1934 թվի պլանի կատարումը: Անդրկովկասի բոլշևիկները, մավթարդյունաբերության տնտեսավարներն ու տեխնիկները խորհրդային յերկրին պետք է տան 22.000.000 տոնն մավթ»:

Կենսական ազդ. վնասվածքները 1934 թվին տար
վերադարձվել են մտքորոշման դրոշմի և հանդիմանության:

Բազմի բոլշևիկները Համկոմիկուսի (Բ) Անդրդեբկոմի և Անդրդեբկուսի (Բ) Կենտրոնի ղեկավարութեամբ յարմար ու ստեղծագործական մեծ աշխատանքի հետեւանքով զգալի հաջողութիւնների յեն հասել: Սակայն արդ հաջողութիւններն ու նվաճումները մոտ մի չափով և միջ միջի մեջ հանդատացում չստանալով: Յերկրի և Կուսակցութեան առաջ դրված խնդիրներն աչքաքն խոշոր են, աչքաքն հակադրական և նստկից նշանակութիւնը Ժողովրդական տնտեսութեան սխառեմում, միտ առկուց Կուսակցական կողմակիցութեան յարմար, սխառեմատիկ բողջ Կուսակցական կողմակիցութեան յարմար, սխառեմատիկ աշխատանքը, միայն ամենորոյտ անընդհատ, մոտ կամպանիոն աշխատանքը, միայն թերութիւններն և սխառեմների ծախարուն բողջմիկիկան ինքնաքննադատութեան հիման վրա կարող են նոյն հաղթանակների հասցնել Բազմի բոլշևիկներին, Բազմի պրոյեկտարիատին:

Բազմի բողջեիկները, Վորոնը նախահեղափոխական տարիներում սնվել, քաղաքացիական պատերազմի որերին և աթմ գեկս վարվել են ընկ. ՄՍԱԼԻՆԻՅ, նրանից ստացել են անմեջական ոգ նություն, Վորոնը արժանի յեն Բազմի կաղմակերպության վառ-նուրի որ ամանդություններին, Վորոն անդերկովկասյան բողջեիկ-ներին առաջավոր ջոկատի, կարող կլինեն դալ 1934 թվի վերջը պատվով և հպարտ, կատարելով և գերակատարելով ծրագրերը : (Բուռն և յերկարատև ծափահարություններ, բոլորը վոտփի յեն կանգնում) :

ԲԱԳՎԻ XXI ԿՈՒՍԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ ԲԱՆԱԶԵՎՆ ԱԿ (Բ) Կ ԲԱԳԿՈՄԻ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ

Լսելով և քննության առնելով ընկ. Բաղվիրովի ղեկավարած ԼԱԿ(Բ)Կ Բաղվիրովի աշխատանքի մասին, Բաղվիր 21-րդ կուսկոնֆերանսը Բաղվիր Կոմիտեյի քաղաքական գիծը համարում է ճիշտ և համահունկ թյուն է տալիս գործնական աշխատանքին:

* * *

1. Կոնֆերանսը հաստատում է, վոր Բաղվիր կազմակերպությունը և Աղբյուրակուսը (Բ) ամբողջությամբ, Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի և Անդրյեբկոմի ղեկավարությամբ 1933 թվին հասել են խոշոր հաջողությունների սոցիալիստական շինարարության կարեւորագույն տեղամասերում, — նախ Վանուշի և վերամշակման պլանի կատարման գործում. Աղբյուրյան գյուղին պրոլետարական ղեկավարություն և գործնական ոգնությունը ցույց տալու գործի աճման մեջ, վորոնք արտահայտվել են կուտնտեսությունները կազմակերպչա-տնտեսապես ու քաղաքականապես ամրապնդելու և Անդրկովկասը, առաջին հերթին ԱՍԽՀ-ն, ԽՍՀՄ-ի յերկրորդ հզոր բամբակային բաղայի վերամշակու խնդիրները հաջողությամբ կատարելու գործում. բամբակամթերման, հացահանձնման, մսի հանձնման պլանների կատարման գործում, դրամական ռեսուրսների մոբիլիզացիայի գործում և ուրիշները, Բաղվիր պրոլետարների և աղբյուրյան գյուղի կուտնտեսականների նյութական և կուտուրական բարեկեցության բարձրացման գործում. աղբյուր — կուտուրական շինարարության դարձացման, բնիկ աղբյուրյաններից, առաջին հերթին թուրքերից, սոցիալիստական շինարարության համար պրոլետարական կազմեր աճեցնելու գործում:

Այս հաջողություններն ձեռք են բերված Համ. Կ(Բ)Կ Անդրյեբկոմի կողմից՝ Աղբյուրյանի և Բաղվիր կուսկազմակերպությունների մասնորոշ ղեկավարության և անմիջական ոգնության հետևանքով, կուսակցության գլխավոր գծի իրականացման համար մղվող պայքարում, «ատամնաշինայի» և հակակուսակցական խմբակցության տարրերի դեմ մղած պայքարում Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի 1931 թվին Հոկտեմբերի 31-ի վորոշումները և ընկ. Ստալինի ցուցմունքները կատարելու համար մղվող պայքարում:

2. Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի և Անդրյեբկոմի ցուցմունքներն իրականացնելու համար տարված համառ աշխատանքի հետև

վանքով — Բաղվիր կազմակերպությունը հասել է նախահանու-թյան հիմնական և ընդլայնեցրած ծրագրի ղեկավարումանը և նախաթորություն տարեկան պլանի մինչև համակետային կատարմանը:

Նախ Վանուշի համար մղվող պայքարի խնդիրները 1934 թ. Բաղվիր կազմակերպության վրա բացառիկ պատասխանատվություն է դրնում: 1934 թվին նախահանու-թյան պլանի համար տարվող պայքարի առաջին օրերը՝ հանուշի պլանի կատարման գործում Բաղվիր նախախնները զգալիորեն հետ մնալն են ցույց տալիս:

Կոնֆերանսը միանգամայն ճիշտ է համարում Աղբյուրակուսի (Բ) Կենտկոմի և Բաղվիրի՝ Անդրյեբկոմի վորոշումների հիման վրա ընդունած նախ Վերաբերյալ միջոցառումները և պահանջում է հանքերի բոլոր կազմակերպություններից, կոմունիստներից, կոմյունիստականներից ու տնտեսավարներից՝ հունվարի պլանի անառակելիորեն կատարումը, պահանջում է գլխավորել նախ թային բանվորների աճող ակտիվությունը, ակտիվ լավ կազմակերպել արտադրությունը, ապահովելով դրանով 1934 թ. նախահանու-թյան 22 միլիոն տոնն և վերամշակման 13 միլիոն տոնն պլանի անպայման կատարումը:

3. Նախ Վերաբերյու պլանի կատարման խնդիրը 1934 թվին՝ նախ թային տրեստների աշխատանքի վճռական վերակառուցումն է պահանջում՝ Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի 1931 թվին հոկտեմբերի 31-ի վորոշումների և Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի ու Ժողովրդի Դոնբասի ու յերկաթուղային տրանսպորտի մասին հանած վորոշումների իրագործման հիման վրա:

Կոնֆերանսը միանգամայն ճիշտ է գտնում Համկոմկուսի (Բ) Կենտկոմի 1933 թ. դեկտեմբերի 7-ի վորոշումը — նախ թային արդյունաբերության վարչության վերակառուցման մասին և պարտավորեցնում է բոլոր կոմունիստ-նախ թայիններին ապահովելու դրա լիակատար կիրառումը կյանքում, հասնել տնտեսական և տեխնիկական ղեկավարության ամրապնդմանը նախահանու-թյան, դրուպայում, գործարանային պայքաններում, ապահովելով լավ վազույն ինժեներա-տեխնիկական ուժերի կենտրոնացումը վճռական արտադրական տեղամասերում, այլ վոր թե հիմնարկությունների գրասենյակներում:

Ցելսելով նրանից, վոր «յերկրորդ հազարյակի հիմնական վրձնական տնտեսական խնդիրը հանդիսանում է ամբողջ Ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման ախարտումը» (17-րդ համադումարի թեղիսներից), Կոնֆերանսը Բաղվիր Կոմիտեյի և կոմունիստ նախ թայինների առաջ խնդիր է դնում — վճռականապես հաղթահարելով դանդաղաշարժությունը, ինքնահանգստացման արտահայտությունները տնտեսության ղեկավարման բոլոր ողակներում, մոբիլիզացիայի յենթարկել բոլոր ուժերը նախ թային տրեստության բոլոր բնագավառներում տեխնիկական վերակառուցումն ախարտելու համար, նոր նախ թային շրջանների հետագա

յուրացման, հետախուզական աշխատանքների սովելի լավ կազմակերպման, նավթային արդյունաբերություն, առանձնապես խիստ հետ մնացող բնագավառի՝ հորափորություն, տեխնիկայի նորագույն նվաճումների յուրացման և կիրառման համար, իրենց համար ամենամոտ խնդիր դնելով — հասնել ամերիկյան նավթային արդյունաբերությունը նույնպես և հորափորություն տեխնիկայում:

4. Կոնֆերանսը նկատում է Անդրկովկասյան յերկաթուղու 3-րդ շահագործական շրջանի աշխատանքի վերակառուցման անբավարար ընթացքը, վոր խիստ հետ է մնում նավթային արդյունաբերություն և սոցիալիստական գյուղական տնտեսություն առող կարիքներին: Կոնֆերանսը պարտավորեցնում է յերկաթուղային տրանսպորտի քաղաքական և կոմունիստներին ամենակարճ ժամկետում վճարական բեկման հասնել Ժողովակորհի ու Համկոմ կուսի (բ) Կենտկոմի յերկաթուղային տրանսպորտի մասին հանած պատմական վորոշումների իրականացման գործում, արդ-ֆինպլանի, առանձնապես նավթափոխադրման վերաբերյալ բոլոր չափանիշների անպայման կատարմանը՝ յերկաթյա գիսցիպլինայ արժատացնելու հիման վրա, առողջ շոգեքարչի, վազենի, ցիստերնի, նրանց լրիվ բեռնարարման, շրջանառությունների աբադացման, գուգերթի ամրապնդման, գծերի կանոնավոր վիճակի համար պայքարելու հիման վրա, մեթկացնելով և ջախջախելով սարսուռի ամեն մի արտահայտություն:

Կոնֆերանսն անհրաժեշտ է համարում Բազվի յերկաթուղային հանգույցը վերակառուցել և ընդարձակել:

Նկատելով ծովային նավթափոխադրումների սլանի հաջող կատարումը 1933 թվին, կոնֆերանսն անհրաժեշտ է համարում ապահովել Կասպից ջրային ավաղանի վերակառուցումը, նավթի հանույթի և արտահանություն ծրագրի մեծացման կապակցությամբ: Այս բնագավառում կարելիորագույն խնդիր է հանդիսանում մինչ 1934 թվի նավադնացության սկիզբը նոր նավահանգրտի կառուցումն Ապչերոնի թերակղզու հյուսիսում, գոյություն ունեցող նավթային տնտեսության վերակառուցումը, նավթային տորմիդի լրացումը, առաջին հերթին, ի հաշիվ ձմեռային նավա նորոգման տեմպերի արագացման և վորակի բարելավման, գրա նով իսկ ապահովելով 1934 թվի փոխադրումների սլանի անպայման կատարումը:

Կոնֆերանսը հանձնարարում է Բազկոմին անհրաժեշտ միջոցառումներ անցկացնել Կուերի գետային նավատորմի աշխատանքի վերակառուցման համար:

Կոնֆերանսը պարտավորեցնում է նավթային արդյունաբերության և Բազվի քաղաքային տնտեսության համար կարևորագույն նշանակություն ունեցող ավտոտրանսպորտի կոմունիստ-աշխատողներին — հասնել ավտոտնտեսության վճարական բարելավման՝ սովտոմեքիսների նկատմամբ գիտակից, հոգատար վերաբեր-

մունք և ամենորյա խնամք ցուցաբերելու, ավարիաների դեմ պայքարելու և դեպի աշխատանքը սոցիալիստական վերաբերմունք ամրապնդելու հիման վրա:

5. Նկատելով Բազվի Խորհրդի աշխատանքում ձեռք բերված զգալի հաջողությունները (խորհուրդների մասսայական աշխատանքի ուժեղացումը, շրջանային խորհուրդների ամրապնդումը, դպրոցական, կոմունալ, ճանապարհային գործերի բարելավումը, բարեկարգումը և այլն), կոնֆերանսը համարում է, վոր քաղաքային տնտեսության զարգացման տեմպերը դեռ զգալիորեն հետ են մնում սոցիալիստական արդյունաբերության և բանվորների կուլտուր — կենցաղային պահանջների աճման տեմպերից:

Կոնֆերանսն անհրաժեշտ է համարում ապահովել յերրորդ ճնշումային ջրմուղի կառուցման սկսելը, ելեքտրական յերկաթգծի կառուցման ավարտումը՝ մինչև Մաչատիլ նրա հետագա զարգացումով մինչև Ադիգբեկովի անվան նավթահանքը, ավտոտրանսպորտի ընդարձակումը և ավտոբուսային տնտեսության վերականգնումը, բնակարանային-կոմունալ (կանալիզացիա, բաղնիքներ, բացքարաններ և այլն) ու ճանապարհային շինարարության հետագա զարգացումը և քաղաքի ու քաղաքամերձ գյուղերի բարեկարգման վերաբերյալ աշխատանքները:

6. Լաշնապուի արտադրությունը ծավալելու համար ընկ. Ստալինի կողմից դրված խնդրի համաձայն, կոնֆերանսը պահանջում է թեթև արդյունաբերության և գրադունքային կոոպերացիայի ձեռնարկությունների կոմունիստներին վճարականորեն մեծացնել լայն սպառման առարկաների արտադրությունը և բարձրացնել արտադրանքի վորակը: Անհրաժեշտ է արագացնել թեթև արդյունաբերության նոր ձեռնարկությունների (կարի Փարբիկա, տրիկոտաժի և պոլիդրաֆի կոմբինատները) կառուցումն ու յուրացումը:

Կոնֆերանսը հանձնարարում է Բազկոմին իրացնել կոնկրետ միջոցառումներ, վորոնք ապահովեն Համկոմի կուսի (բ) Կենտկոմի 1933 թ. դեկտեմբերի 22-ին անդի արդյունաբերության աշխատանքի մասին կայացրած վորոշումների կատարումը:

Բանվորական մատակարարման հետագա բարելավման գործում, կարևորագույն խնդիր է հանդիսանում պայքարը բանվորական մատակարարման ֆոնդերի անվթարության համար, նրանց ճիշտ ոգտագործելը և մինչև սպառողը լիովին հասցնելը, սեփական պարենավորման ձեռնարկությունների բազա զարգացնելը, բանվորության ինքնագործ բանջարանոցներ զարգացնելը, բանվոր-հարվածայիններին առավելապես մատակարարումով ապահովելը, հատալաճառ առևտրական ցանցի մեծացումը և առևտրային ապարատի մեջ կուլտուրական խորհրդային առևտրի ունակություններ մտցնելը:

7. 1934 թվի սլանի կատարման համար մղվող պայքարի խընդիրը բարձրացրած պահանջներ է ներկայացնում արհմիություն-

ներին՝ բանվորներին նյութական-կենցաղային և կուլտուրական կարիքներին սպասարկման վերաբերյալ իրենց աշխատանքում: Իրականացնելով ամենօրյա դեկավարությունն ու ոգնությունն արհմիություններին, Բազմի կուսակցական կադմակերպությունը պետք է հասնի այն բանին, վորպեսզի արհմիությունները աշխատանքի բռնվող կուսակցական վորպես հիմնական հարցերը դառնան սոցիալիստական մրցության հետագա զարգացման ու տեխնիկային տիրապետելու հարցերը, արտադրական խորհրդակցության անդամներին բարելավման, աշխատավարձի, տեխնիկական նորմավորման և աշխատանքի արտադրողականության նիկական նորմավորման և աշխատանքի արտադրողականության պնդումը, վերահսկողություն անվտանգության տեխնիկային, կանանց աշխատանքի արմատացումն արտադրության մեջ և կին-աշխատողներին մեջ մասսայական - քաղաքական աշխատանքի բարելավումը, բանվորական մատակարարման և սննդի հետագա բարելավումը:

8. Կուսակցության յենինյան աղբյուրն քաղաքականության իրադրության հիման վրա՝ Բազմի կադմակերպությունն ու Ադր կոմիտե (Բ) ամբողջությամբ վերցրած՝ խոշոր հաջողություններ յեն հասել աղբյուր-կուլտուրական շինարարության մեջ (ընդհանուր տարրական կրթության ավարտումը Բազմում, զրա կանության և արվեստի աճումը, մամուլի աճումը բնիկ աղբյուր-թյուններին լեզուներով և այլն):

Դասակարգային պայքարի սրումը նաև կուլտուրական շինարարության բնագավառում, մեծապետական շովինիստների (Շըմիդտի անվան գործարան) և բուրժուա-նացիոնալիստական տարրերի (Լուստոկովոյ) լենինյան աղբյուրն քաղաքականության կիրառումը տապալելու փորձերը՝ պահանջում են ել ավելի բարձրացնել հեղափոխական զգոնությունը՝ մեծապետական շովինիզմի և տեղական նացիոնալիզմի դեմ, բուրժուա-նացիոնալիստական կուսակցությունների — մուսավաթիստների, դաշնակների և այլնի ջախջախված մնացորդների դեմ մղվող պայքարում:

Կոնֆերանսն անհրաժեշտ է համարում կուլտուրական հիմնարկությունների աշխատանքի հետագա բարելավումը, դպրոցները, տեխնիկումները, ֆարգործուսները, ԲՈՒՀ-ները և ԲՏՈՒՀ-ները կադրերով ամրապնդելը և նրանց աշխատանքի բարելավումը: Կուլտուրայի պալատների աշխատանքի վճարական վերակառուցումը: Բնիկ աղբյուր-թյունների բանվորներից և աշխատավորներից նոր, կադրերի պատրաստման ուժեղացումը և առաջ քաշումը, արտադրության մեջ բնիկ աղբյուր-թյուններից բանվորներ ներգրավելը և նրանցից փորակալորված բանվորական ուժեր ու մասնագետներ պատրաստելը, խորհրդային, տնտեսական և այլ ապարատների հետագա արմատականացումը:

Կոնֆերանսը հանձնարարում է Բազմին կոնկրետ միջոցառումներ իրացնել՝ աղբյուր-թյունների փոքրամասնությունների մեջ կուլտուրական և քաղաքական աշխատանքի հետագա զարգացման

ուղղությամբ, բազմազգի Բազմի բոլոր բանվորների ու աշխատավորների մեջ ինտերնացիոնալ դաստիարակությունն ուժեղացնելու ուղղությամբ:

9. Այլ թեքման և «ձախ» խտրությունների դեմ, յերկրեսանի-ների և հաշվողականների դեմ մղած պայքարում, գրուպովչե-նայի մնացորդների դեմ մղած պայքարում, բոլշևիկյան ինքնա-քննադատության և ներկուսակցական դեմոկրատիայի ծավալման հիման վրա, Բազմի կադմակերպությունն Անդրյեկովի դեկավարությամբ մեծ հաջողությունների յեն հասել իր շարքերի համա-խմման, կադմակերպության անդամների դադափարական-քաղաքական մակարդակի աճման, ձեռնարկություններում կուսակցական կադմակերպությունների, առանձնապես ստորին կուսակցական ողակի ամբապնդման գործում, կուսակցական-մասսայական աշխատանքի վորակի բարձրացման գործում:

Յերկրորդ հնգամյակի հակայական խնդիրները պահանջում են սխտեմատիկ աշխատանքի ուժեղացումը յուրաքանչյուր կուսակցական ողակի մարտունակության հետագա բարձրացման և բանվորների ու բանվորուհիների սոցիալիստական վերադաստիարակման ուղղությամբ: ԲՋԻՄների և կուսխմբակների աշխատանքի բռնվող կուսակցական վորպես հիմնական հարցերը պետք է լինեն կոմունիստների ավանդադեպին դերի ուժեղացումը տեխնիկային տիրապետելու համար մղվող պայքարում, կոմունիստների դադափարական-քաղաքական մակարդակի բարձրացումը, մասսայա-կան-քաղաքական աշխատանքի ծավալումը բանվորների մեջ, կուսակցության լողունները մինչև յուրաքանչյուր բանվորին հասցնելը, այս հիման վրա մոբիլիզացիայի յենթարկելով բանվորների ակտիվությունը՝ Ադրկոմիտեի (Բ) Բազմի կադմակերպության առաջ կանգնած տնտեսական և քաղաքական խնդիրների կատարման համար: Այս խնդիրների կատարման վճարական պայմանն է ման համար: Այս խնդիրները կուսակցական կադրեր աճեց-հանդիսանում ակտիվ աշխատանքը կուսակցական կադրեր աճեց-նելու ուղղությամբ և կադմակերպության անդամների մարքս-լենինյան դաստիարակության ուղղությամբ տարվող աշխատանքի վճարական բարելավումը:

10. Յերկրորդ հնգամյակի պլանի խնդիրների իրադրումը: Վոր չի կարող չառաջացնել «դասակարգային պայքարի սրում, կոլտնտեսությունները տապալելու նոր փորձեր կուլակության կողմից, վնասարարական սարսուռի փորձեր մեր արդյունաբե-րական ձեռնարկությունների մեջ հակակոռուպցիային ուժերի կող-մից (Համկոմիտեի (Բ) 17-րդ համագումարի թեղիսներից), պարտավորեցնում է բոլոր կուսակադմակերպություններին, բոլոր կո-մունիստներին բարձրացնելու դասակարգային զգոնությունը սո-ցիալիստական շինարարության բոլոր տեղամասերում, մերկաց-նել և անխնա պայքարել ոպորտունիզմի բոլոր արտահայտու-թյունների դեմ, դասակարգային թշնամու յեղութների դեմ, կուսակցական և խորհրդային գիտելիքների խախտողների դեմ, հա-

սարակա՛ն սոցիալիստական սեփականութիւնը հա՛րչտակողնե՛րի դեմ :

Ադրկոմկուսի (բ) շարքերի առաջին զտման ժամանակ մեր կացնելով և մաքրելով կուսակցական դիպչալինան խախտողնե՛րից, ա՛յ ուկլոնիստնե՛րից ու հակա-հեղափոխական տրոցկիստնե՛րից և յերկերեսանինե՛րից, Բազմի կազմակերպութիւնն ե՛լ ավելի կհամախմբի իր շարքերը կուսակցութեան գլխաւոր դժի շուրջը, ե՛լ ավելի կբարձրացնի կազմակերպութեան բոլոր ողակներն ախտիւթութիւնը՝ յերկրորդ հնգամյակի պլանը կատարելու համար մղվող պայքարում :

Կոնֆերանսը պարտաւորեցնում է Բազմի կազմակերպութեան բոլոր բջիջներին զտման համար լա՛յն նախապատրաստութիւն ծափել, բացատրել կուսակցութեան յուրաքանչյուր անդամին և թեկնածւին կուսակցութեան շարքերի զտման նշանակութիւնը : ոգնել յուրաքանչյուր կուսակցականի և կուսակցութեան թեկնածւին կատարելու իրեն ներկայացված պահանջները և բարձրացնելու իր զադախարական-քաղաքական մակարդակը :

11. Բազմի կոմյերիտական կազմակերպութիւնը նալթի վերաբերյալ պլանների կատարման համար մղվող պայքարում խոչորագույն դեր է խաղացել : Սակայն Ադրկոմկոմյերիտմիութեան Բազմի կազմակերպութեան աշխատանքում լուրջ թերութիւննե՛րի առկայութիւնը (թույլ աշխատանքը կոմյերիտմիութեան անդամների մարքս-լենինյան դաստիարակութեան ուղղութեամբ, դե՛ չափարման հետ մնալը կոմյերիտականների և բանվորական յերի տասարդութեան մասնանների աճող ախտիւթութիւնից և այլն), այլ և կոմյերիտմիութեան աճումն ու կոմյերիտմիութեան մեջ բանվորական յերիտասարդական մասնանների վերադաստիարակման աճող խնդիրները պարտաւորեցնում են Բազմի կազմակերպութեանը վճռականորեն բարելաւել կոմյերիտմիութեան կուսակցական դեկալարութիւնը նրա բոլոր ողակներում, Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1922 թ. սեպտեմբերի 7-ին «Կոմյերիտմիութեան նրն ոգնելու վերաբերյալ միջոցառումների մասին» հանած վորոչումների յիովին կենսագործման և կոմյերիտական մասնանների ու դեկալարող կոմյերիտական ախտիւթի մարքս-լենինյան դաստիարակութեան գործում՝ կոմյերիտմիութեանը գործնական ոգնութիւն ցույց տալու հիման վրա :

Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թի հոկտեմբերի 31-ի վորոչումների իբականացման հիման վրա՝ Անդրկովկասի և Ադրբեջանի բոլշեիկները հասել են Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի ամբապնդմանը՝ հանրապետութիւնների լա՛յն ինքնագործունեյութեան և տնտեսական նախաձեռնութեան ծափալումով հանդերձ, հասել են Անդրկովկասի կուսակազմակերպութիւնները լծմանը՝ տնտեսական-քաղաքական խճիրները կատարելուն, արմատախիւանելով ատամանչիիայի և «գրուպովչիիայի» տարրերը :

Բազմի կոնֆերանսը հաստատ համոզմունքն է արտահայտում, վոր Ադրբեջանի կուսակազմակերպութիւնը և նրա առաջավոր ջոկաւը — Բազմի բոլշեիկները, վորոնք առաջատար դեր են խաղացել Անդրֆեդերացիայի ստեղծման և ամբապնդման գործում, առաջիկայում ևս առաջաւոր շարքերում կլինեն՝ այս պատմական մորոշման հետագա կերտման մեջ, ԱՍԽՀ-ն Արևելքի սահմանում որինակելի խորհրդային հանրապետութեան վերածելու համար, ԱՍԽՀ-ում սոցիալիստական շինարարութիւնը ծափալելու համար, լենինյան աղգային քաղաքականութեան հաղթանակի համար մղվող պայքարում :

Յերկրորդ հնգամյակում կուսակցութեան առաջադրանքների կատարման համար պայքարելու հեղափոխական եներդիայով և կամքով տոգորված, վորպես յերեք՝ ամուր կերպով համախմբված Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի և կուսակցութեան ու համախարհային պրոլետարիատի ախտիւթի առաջնորդ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ շուրջը, Անդրկովկասի բոլշեիկները մարտական շարի — Համկոմկուսի (բ) Անդրյերկոմի շուրջը, Բազմի բոլշեիկները դնում են Համկոմկուսի (բ) 17-րդ պատմական համագումարին — անդասակարգ սոցիալիստական հասարակութիւն կառուցելու համագումարին :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԾՁ

1. Մեր հաղթանակները -- Լենինյան կուսակցության հաղթանակներն են .	05
2. Պայքար նավթի համար	09
3. Բանվորների անտեսական կուլտուրական զրույթյունը	20
4. Քաղաքի սոցիալիստական վերակառուցումը	26
5. Ազգային-կուլտուրական շինարարությունը	33
6. Կուսակցական շինարարություն	34
Բազմի XXI կուսկոնֆերանսի ընթացքը Ադրբեյջանի (Բ) Բազմի հաշվետու վեկուցման ամփոփում	

Մ. Դ. ԲԱՆՈՎ
 ԴԵՐԵՎՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ
 ԱԿՄ (Ծ) ԲՆ XIX ՕԲԵԴԵՅԱՆՍԿՈՅ
 ՄԻՆԻՍՏԵՐՍՏՎԱՆԻ
 (ԲՆ ԲԱՆՈՒՄՆԻՍՏԻՆԵ)

